

Šiame numery

JAUNIMAS UŽBAIGĖ IR JAUNIMAS PRADEDĖDA

VINCAS MACIONAS RASO APIE ANTANO STRAZDO BIBLIOGRAFIJĄ

PROPAGANDA IR GRAFOMANIJA

MENISKŲJŲ NUOTRAUKŲ PRIVALUMAI

BEN. RUTKŪNO EILERAŠČIAI

SUKILIMINĖ MOZAIKA

LIETUVIŲ KALBA CHICAGOS

UNIVERSITETE

POMIRTINIS MERTONO VEIKALAS

NAUJI LEIDINIAI

KULTŪRINĖ KRONIKA

FILMŲ ĮVAIRUMAI

SPYGLIAI IR DYGLIAI

POETO ANTANO STRAZDO BIBLIOGRAFIJA

VINCAS MACIONAS

Du svarbūs veikalai apie Antaną Strazdą buvo išleisti Lietuvoje: užpėnai Vytauto Vanago monografija, o pernai Patricijos Vitkauskienės ir Vlado Žuko parengta bibliografija (Antanas Strazdas. Bibliografija. Vilnius, 1969, 240 p.). Palikdamas V. Vanago knygos apžvalgą gal kitam kartui, čia noriu kiek stabtelėti prie bibliografijos.

Iš karto reikia pasakyti, kad ji labai kruopščiai ir sistemingai sudaryta. Jos yra du pagrindiniai skyriai, savo ruožtu padaliniai dar į poskyrius. Pirmajame skyriuje sužymėti Strazdo kūriniai, būtent: atskiri jo raštų leidiniai, jo kūriniai rinkiniuose ir periodikoje (autentiškieji kūriniai, jų tautosakiniai variantai, Strazdui priskiriamos dainos), vertimai į kitas kalbas. Antrajame skyriuje surašyta literatūra apie Strazdą: dokumentai (spausdinti ir nespausdinti), literatūros istorija ir kritika apie Strazdą (lietuvių ir kitomis kalbomis), Strazdas grožinėje literatūroje ir mene, rankraštinė medžiaga apie Strazdą. Prie daugumos bibliografinių pozicijų pridėtos trumpos aiškinamosios pastabos (anotacijos).

Knygos prakalboje autorių nurodyta: „Peržiūrėtos lietuvių literatūros istorijos ir kritikos knygos, tęstiniai mokslo darbų leidiniai, Lietuvos istorijos veikalai, apžvalginės knygos, taip pat įvairios enciklopedijos bei informaciniai leidiniai. Medžiaga buvo imama iš almanachų, antologijų, rinkinių, kalendorių, mokyklinių chrestomatijų, skaitymo knygų, bei elementorių, išleistų Lietuvoje ir už jos ribų. Literatūra renkama iš lietuvių tautosakos rinkinių, dainų knygelių

ir kitų panašaus pobūdžio leidinių“. Žodžiu, darbo įdėta tikrai daug. Tad nenuostabu, kad ir pati bibliografija yra labai išsami.

Žinoma, siekiant sudaryti bibliografiją kuo pilnesnę, neišvengiama, net ir nevengiama, įvairių mažareikšmių smulkmenų. Ne kartą tiesiog negali nesusidaryti įspūdžio, kad apskritai į vadinašias išsamias bibliografijas patenka apšiai daugiau ar mažiau balastinio pobūdžio dalykų, kurių ieškojimas gali tik be reikalo varginti ir gaišinti bibliografijoje pažymėtos antraštės sudomintą (ir ne kartą suklaidintą) tyrinėtoją. Tiesa, recenzuojamos bibliografijos prakalboje nurodyta, kad „šiame leidinyje bandoma suregistruoti ir susisteminti su A. Strazdu susijusią pagrindinę literatūrą“. Atseit, nepagrindinė literatūra bibliografijoje praleidžiama. Betgi nebeaišku, kaip autoriai laiko tokia nepagrindine, taigi nesvarbia, literatūra, jei savo bibliografijon stengiasi, kaip tai kiekvienas skaitytojas gali lengvai įsitikinti, įtraukti viską, kur tik randa kodėl užuominą apie Strazdą (pvz. net seninį kalendorių, vaikų laikraščius, pradinių mokyklų skaitinius ir t. t.) ar net tik pliką Strazdo pavardę tepaminėtą. Sakysime, bibliografijon įtrauktas J. Ostrowskio straipsnis apie Vilniaus krašto lietuvius (kolektyvinėje knygoje „Wilno i ziemia wilenska“ I, 1930), kur tiek tėra nurodyta, kad XIX amž. pradžioje šalia kitų liet. knygelių išleista ir kun. Strazdo (Drozdowskio) poezija.

Vėlgi, kokia čia pagrindinė literatūra yra ir J. Žiugžods straipsnis „Didžioji rusų tauta“ (Kommunistas, 1950, nr. 9), kuriame apie Strazdą tėra (anotacijoje netgi ištiesai pacituotas) neįrodytas ir net neįrodomas propagandinis teiginys, kad Strazdo, kaip ir D. Poškos, raštuose atsispindėjusios „priešakinės rusų literatūros rusų visuomeninės minties idėjos“ (beje, V. Vanagos apie tai net neužsimena, nors savo monografijoje plg. platokai narpilija Strazdo ryšius su ano meto visuomeninėms ir kultūrinėms idėjomis).

Taip pat juk nėra kokia pagrindinė literatūra bibliografijon įtraukti svetimkalbių enciklopedijų trumpi informaciniai (dažnai net ir netikslūs) straipsniukai apie liet. literatūrą, kur Strazdo tepateikiama pavardė, datos (ne visada) ir tik rečiau vienas kitas (paprastai nieko naujo neteikia) charakteristikos žodis. Pagaliau tų enciklopedijų tiek daug, kad jas visas (ypač su jų paskiromis laidomis) sunku būtų ir sugaudyti; ir daug prasmės nėra. Praleista jų daug ir šioje bibliografijoje. Pilniau, gal stengiasi, kaip tai kiekvienas skaitytojas gali lengvai įsitikinti, įtraukti viską, kur tik randa kodėl užuominą apie Strazdą (pvz. net seninį kalendorių, vaikų laikraščius, pradinių mokyklų skaitinius ir t. t.) ar net tik pliką Strazdo pavardę tepaminėtą. Sakysime, bibliografijon įtrauktas J. Ostrowskio straipsnis apie Vilniaus krašto lietuvius (kolektyvinėje knygoje „Wilno i ziemia wilenska“ I, 1930), kur tiek tėra nurodyta, kad XIX amž. pradžioje šalia kitų liet. knygelių išleista ir kun. Strazdo (Drozdowskio) poezija.

Poetas Antanas Strazdas V. Zuklio medžio skulptūros fragmentas

Jaunimas užbaigė ir jaunimas pradeda

Ar tautos iševija kuria nors prasme nugalės bent kiek laiką, ar viskas pasibaigs, anot Katiliškio, tik su išėjusiais negrįžti? Tai klausimas, kuris labiausiai širdį neramina kaip tik senųjų ir naujųjų metų sąvartoje. Net ir tose linksmumu aplietose minutėse žmogiškoji mūsų būtis krūptelia, skaičiaus pasikeitimo rašmenyse akivaizdžiai matydamą viską edantį laiko dantį.

O iševijos kultūrinei veiklai tas laiko dantis kartais atrodo tiesiog gyvatiškai nuodingas. Juk argi daug reikš kasdieniškai būtini mūsų čia buvimas, jeigu jis bus bergždžias, nekūrybingas. Negalvokime, kad to kūrybingumo vyresniajai kartai čia bus pakankamai iki pat grabo lentos. Amžius ir laikas, norim ar nenorim, daro savo. O kas po to, jei nebus sąmoningo ir kūrybingo jaunimo? Šitokie ir panašūs klausimai lenda galvon metų sąvartoje. O atsakymų jiems rasti nėra jau taip lengva.

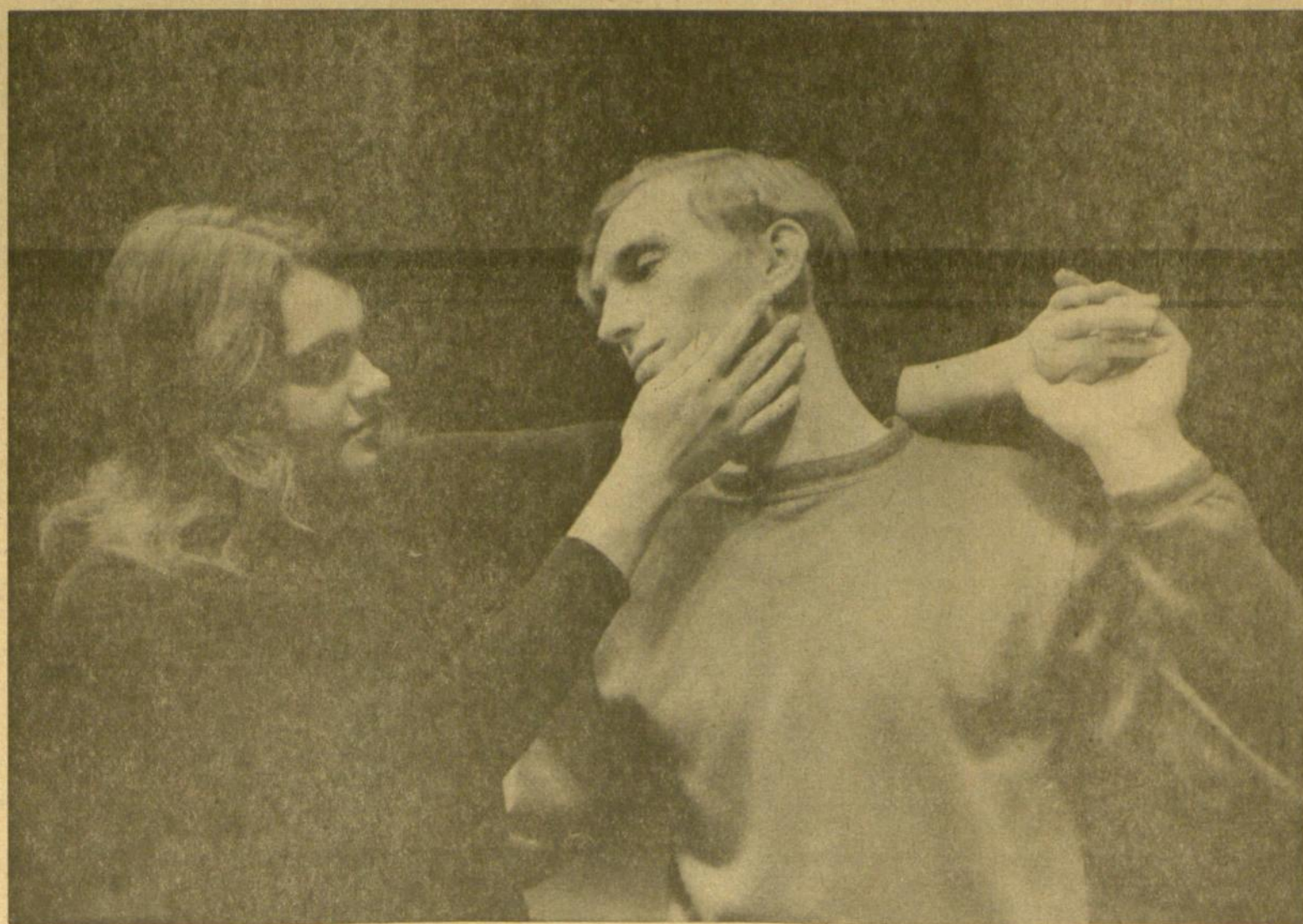
Bet vis dėlto prošvaisčių yra. Ir, Dieve, duok, kad jos būtų kiek galima dažnesnės ir ne trumpaamžės. Štai kad ir pačiomis paskutinėmis 1969 metų savaitėmis viena iš pastarųjų tų metų knygų yra pačių jauniausių mūsų poetų (daugiausia studentų) poezijos antologija „Tiltai ir tuneliai“, išleisti „Ateities“ leidyklos. Nerellcia čia nė aiškinti, ką reikiia iševijai toks faktas, jog čia gimęs ir jau apie dvidešimties metų amžių besisukiojas jos atžalynas rašo ir parašo poeziją savo tėvų ir savo gimtąja kalba, kai tuo tarpu

kietai svetimios aplinkos ir laiko dantys tokiam reiškinii ypač yra negalastingi. O štai ir pats bene paskutinis praėjusių metų parengimas lietuviškoje Chicagoje: **Vaižganto gimimo 100 metų sukakties minėjimas Jaunimo centre.** Ką gi ten matėme scenoje? Argi ne jaunimą, kūrybingai įkūnijantį „Vaduvu krašto“ romantiką taip gražiai perteiktoje ir skambioje lietuviško žodžio frazėje.

O štai pats pirmasis naujujų 1970 metų jau didesnio dėmesio vertas kultūrinis įvykis: Jaunimo teatro spektakliai toje pačioje Chicagoje sausio 17–18 dienomis, kada tėvų jėzuitų Jaunimo centro scenoje bus pastatyta **Algirdo Landsbergio partizaninės temos drama „Penki stulpai turgaus aikštėje“.**

Faktas ypač džiugus dar ir dėl to, kad šiuo metu vis daugėja balsų, kalbančių apie čionykščių mūsų teatrinį sambūrių krizę. Būtų netikslu jos kaltininkų ieškoti vien tik savuotės (tegu ir ne fizinėse) žmogiškose silpnybėse. Laikas ir metai taipgi čia savo (ir ne vien trigraši) prideda. O laiką ir metus nugalai tik tada, jeigu po tavęs kas nors kitas lietuviškuoju keliu, bet individualiai savu žingsniu, ateina.

Gi čia va ir ateina jaunesji su Landsbergio „Penkiais stulpais“. Ir iš tikrųjų daros be galo įdomu, ką tas mielas jaunimėlis, besispiečias apie šių spektaklių režisierių **Darių Lapinską**, šį kartą mums parodys? Dvigubai įdomiau dar ir (Nukelta į 2 psl.)

Jaunimo teatro aktoriai Marija Smilgaitė ir Liucijus Alenskas Algirdo Landsbergio dramoje „Penki stulpai turgaus aikštėje“. Chicagos Jaunimo teatro sambūris minėtą Landsbergio veikalą Jaunimo teatre stato sausio 17–18 d.

zionario enciclopedico italiano” (VII 1957). Jei įtraukta vengrų enciklopedija „Uj magyar lexikon” (IV 1961), kur trumputėje 47 eilučių liet. literatūros apžvalgoje suminėta ir Strazdo pavardė, kodėl praleistos „Encyclopedia Britannica” (XIV 1968), čekų „Ottov slovník naučný” (XVI 1900) ir „Masarykov slovník naučný” (IV 1929), švedų „Svensk uppslagsbok” (XVIII 1951), norvegų „Gyldendals sto-

re konversacijos leksikon” (III 1965), bulgarų „Kratka bulgarska enciklopedija” (III 1966) ir t. t., o ypač „New Catholic Encyclopedia” (VIII 1967), kur ne trumpoje 10 skilčių liet. literatūros apžvalgoje (rašytoje A. Salio, J. Balio ir didžiąja dalimi A. Vaičiulaičio) Strazdui skirtas plg. nemažas, bendrosios enciklopedijos mastu imant, 10 eilučių skaičius.

Tas pats pasakytina ir apie įvairiakalbius literatūros žodynus bei literatūros istorijos veikalus, į kuriuos liet. literatūra vis dažniau įtraukiama ir kuriuos visus taip pat sunkiai būtų įmanoma suregistruoti. Neabejotinai daug jų praleista ir šioje Strazdo bibliografijoje. Žemiau suminėsimė kai kuriuos, kur ir apie Strazdą buvo trumpiau ar plačiau užsiminta ir kurių nederėjo praleisti: 1) S. Ciurlionienės (Sophie Ciurlionis) straipsnis „Abrege d’histoire litteraire de la Lithuanie” (žurnale Mercure de France, 1929: yra ir atspaudas); 2) A. Vaičiulaičio „Outline History of Lithuanian Literature” (1942); 3) A. Macėinos apžvalginis straipsnis apie liet. literatūrą vokiškame literatūros žodyne „Die Welt literatur” (II, 1953); 4) panašus A. Macėinos straipsnis knygoje „Die Literaturen der Welt...” (Zuerich, 1964); 5) A. J. Greimo liet. literatūros apžvalga prancūziškame veikalė „Histoire des litteratures” (II, 1956); 6) F. Neveravičiaus rašinys, kuriame Strazdui skirta apie pusantro puslapio, kolektyviniame lenkų veikalė „Dzieje ziem Wielkiego Księstwa Litewskiego” (serijoje Alma Mater Vilnensis, 1953); 7) A. Senno itališka platoka (128 p.) liet. literatūros istorija (Strazdui ten skirtas visas puslapis), paskelbta G. Devoto redaguotame veikalė „Storia delle letterature baltiche”, 1957 (perspausdinta 1963); 8) W. K. Matthews ir K. Ostrausko straipsnis „Li- (Nukelta į 3 psl.)

KULTūros TEMOMS KITUR

Propaganda ir grafomanija

Šių metų lapkričio mėn. Aidų žurnalo devintame numeryje yra atspausdintas ypaci gvat ir aktualiai parašytas S. Petrikonio straipsnis "Pozytyvios mintys apie Leniną." Straipsnis yra atrinktas tikslus kad kurių okupuotos Lietuvos kultūrinio gyvenimo sričių spektras. Tai kartu yra informacinis raštas ir akademinio lygio svarstymų pynė, supinta tokia smagiai skaityta turinio ir formos gija, kad mūsų skaitytojams čia norime duoti bent pora akcentų iš to neatsitraukiamai vienu atvertimu perskaityto straipsnio.

S. Petrikonis "Aiduose" savo raštą pradeda šitokiomis mintimis apie sovietinės propagandos akligatvį:

"Yra žmogaus prigimtyje palinkimas į melancholiškas ir liūdnes mintis. Kaip kitaip išaiškinti tai, jog bet kokia spauda, jei jai tik duosi valią, beveik išimtinai užsimena kritika, vienokiu ar kitokiu nesėkmių aprašymu. Ne kitaip ir su mūsų emigrantinė spauda. Mes su šia padėtimi aspiruotame, bet su laisve nesugyvenusiems tai visgi nervingas reiškinys. Ne kartą sovietinėje Lietuvos spaudoje teko skaityti liūdnes skundus jog čia "anapus Atlanto šmeižiama ir juodinama tarybinė tikrovė"... Kai kurie redaktoriai gal bandys pasiteisinti, jog "anaiprol", jie tik bando, kiek tai įmanoma, aprašyti objektyviai tiesą. Bet tuo jie tik patvirtina savo negėdijamą kaltę. Tępa iškina mums tai rašytojų sąjungos pirmininkas laureatas E. Miežėlaitis: "kai kritikoje įsigali... buržuazinio objektyvizmo tendencija...", tada kritika patenka į aiškesnius krantais neapibrėžta vieningą srautą. Šie simptomai kelia susirūpinimą" (Literatūra ir menas, 1969.VII.12).

Daugtaškiai čia ženklina žodinį vandenėlį, kurio Miežėlaitis net ir partijos padiktuotame straipsnyje nesugeba išvengti. Vandenėlių nušunkus, reiksmė pasirodo esanti paprasta. Objektyvumas kelia susirūpinimą. Kad objektyvumas tegali būti "buržuaziskas", gal ir per didelis komplimentas, bet užtat nelieka abejonių, ko būtent, reikia esamoje sovietinėje visuomenėje. Reikia čia marksistinio, partinio (skaityk "rusofilško") ir pozityvaus žvilgsnio į faktus. Pirmuosius du reikalavimus mums bus sunkoka išpildyti, bet, prileiskime, jog šį kartą stengsimės atsiboti nuo savo pesimistinių pažiūrų. Tegyvuoja optimistinės mintys!

Šis optimistinis nusistatymas ir buvo išeities taškas straipsniui. Iš pradžių norėta jį pavadinti "pozityvios mintys apie sovietinės Lietuvos spaudą", bet, tą spaudą kiek pavardčius, teko pavadinimą keisti. Manau, jog su aprašomuoju objektu susipažinusieji sutiks, kad parinkti toji antraštė tinkamesnė. Ar "Svyturį" atverstum, ar "Jaunimo gretas", nekalbant jau apie komjaunimo ar kosmeninio "Tiesas", visur Leninas šen, Leninas ten, Leninas, nelyginant tas vargšas Figaro, visur ir visada turi suspėti! Tiesiog norisi klausyti: ar tikrai jau apie nieką kita rašyti nebeliko? Ava, štai, šį klausimą pastačius, ir gimsta pati pirmoji pozityvi mintis apie Leniną. Būtent: nebeliko! Apie ką gi rašys tas vargšas propagandistas? Apie komunistinės Kinijos nesuardomą draugystę? Apie narsių tarybinų kosmonautų erdvės užkariavimus? Brežnevo atidėta kelionė į Rumuniją? Pridėk tai prie tų sričių, apie kurias ir anksčiau nebuvo galima rašyti, ir propagandos miškas tampa panašus į apdainuotą A. Nykščių Šilolį, kuriame ant lauko

GERŲJŲ MENIŠKŲ NUOTRAUKŲ PRIVALUMAI

ALGIRDAS GRIGAITIS

Ryšium su Lietuvių foto archyvo skelbiamu foto konkursu, norėjęsi su "Draugo" skaitytojais — fotografais pasidalinti keilomis mintimis apie nuotraukų privalumus. Gera nuotrauka, nežūrint ar ji yra skirta parodai, spaudai, konkursui, ar tik savo prieteliams parodyti, turi patenkinti kelis bendrus privalumus. Tie privalumai vienoje kurioje nuotraukoje neturi visi būti vieno do stiprumo — vienas gali būti dominuojantis, o kiti antraeiliai, tačiau yra svarbu, kad jie nuotraukoje būtų. O dar svarbiau yra, kad šie geros nuotraukos privalumai neišsiskirtų kiekvienas atskirai, o sudarytų vientisą kompozicinę pyne.

Aš radau keturis tokius privalumus, būtent: pirmas — nuotrauka į save turi patraukti dėmesį, kitaip tariant, nuotrauka turi būti iškalbi, ji turi kviesti pasakyti; trečias — nuotrauka turi turėti jausminį momentą ir ketvirtas — nuotrauka turi patenkinti grafiškosios kompozicijos reikalavimus. Pana grinėkime kiekvieną jų atskirai.

Pirmas — nuotrauka į save turi patraukti dėmesį. Kitaip tariant, nuotrauka turi išskirti iš kitų savo būdingumu, savo nekasdieniškumu. Tai dažnai ban domą pasiekti, naudojant gan pigias priemones, kaip pavyzdžiui fotografuojant iš arti su plačios apimties objektu, duodant nuotraukai stiprų kontrastą, padarant nuotraukos didumą jos su mažu šviesiu objektu, arba atvirkščiai — esmėje išgautant baltą nuotrauką su ma-

mesį, kitaip tariant, nuotrauka turi "pagauti akį"; antras — nuotrauka turi būti iškalbi, ji turi kviesti pasakyti; trečias — nuotrauka turi turėti jausminį momentą ir ketvirtas — nuotrauka turi patenkinti grafiškosios kompozicijos reikalavimus. Pana grinėkime kiekvieną jų atskirai.

Pirmas — nuotrauka į save turi patraukti dėmesį. Kitaip tariant, nuotrauka turi išskirti iš kitų savo būdingumu, savo nekasdieniškumu. Tai dažnai ban domą pasiekti, naudojant gan pigias priemones, kaip pavyzdžiui fotografuojant iš arti su plačios apimties objektu, duodant nuotraukai stiprų kontrastą, padarant nuotraukos didumą jos su mažu šviesiu objektu, arba atvirkščiai — esmėje išgautant baltą nuotrauką su ma-

jos paliepmo saugos, kad originalinė mintis arba meno forma nepastatytų jų įgyvendinto grafomanystės lygio į pavojų.

Maironio, Zemaitės laikus ir tik pasku palaiptui pasisavinti vėlyvesnę nepriklausomybės laikotarpio kūrybą. Manau, to priežastis buvo ne tik politika, bet ir estetikos raidos regresas. Šis darbas didžiuoju daku, kaip pradžioje cituotajį, vadinsime poezija, tai kaip reikia vadinti Maldono, Gedos arba Martinaičio kūrybą? Grafomanas poeto, rašytojo, dailininko vardo reikalauja ir užtai jis pasirodęs sunaikinti bet ką, kas tą jo garbės troškimą pavadintu melu. O tai jau reiškia, kad reikia naikinti bet kokį meną, visiškai neatsižvelgiant į tai, ar tas menas esamai politikai pakenktų ar padėtų. Jei tas grafomanas yra (arba pasistengia tapti) ir partiniu biurokratu, tai jo naikinimo galia pasidaro labai didelė.

Štai šitaip susiveda balansas. Spaudimui Lietuvos kultūrai yra daugiau, bet užtai grafomanų toli gražu ne tiek. Rusų grafomanų padedami, galime konkuruoti ir su didžiosios rusų tautos kultūra. Žmogiškąja prasme tai giliai liūdina, ir užtai tikimės, jog tai bus priimta be sarkazmo atspalvio. Didelei rusų tautai (didelei, nes visgi jų virš šimto milijonų) netrūksta talentų ir šiais laikais, nors laikai talentų vystymui buvo tragiškai nepalankūs. Toks Solženycinas, Pasternakas, tuzinai kitų galėtų pakelti rusų kultūros žvaigždę. Jų kūryba nespausdinama. Jevušenko ir Aksionovas metami iš kol kas įdomiausio žurnalo "Junost" redakcijos. Kuznecovas pabėgo į Vakarų. Sienavskis, Danielius, Brodskis sėdi kalėjime. Nyku ir liūdina tai, bet visgi dailinai dėl kaip tik tų pačių priežasčių jaunuolis Lietuvoje nerar reikalo skaityti "Junost" ir pasirinkti "Nemuną", literatūros mokytoja paliks ant prekybos stalo "Znamja" bei "Oktiabr" ir nusipirks "Pergalę". Jei kas tarp šių pasirinkimų nemato esminio skirtumo, tai tas dar pinai neįvertina to pavojaus savo tautinui, į kurį yra patekęs mūsų tauta."

Maironio, Zemaitės laikus ir tik pasku palaiptui pasisavinti vėlyvesnę nepriklausomybės laikotarpio kūrybą. Manau, to priežastis buvo ne tik politika, bet ir estetikos raidos regresas. Šis darbas didžiuoju daku, kaip pradžioje cituotajį, vadinsime poezija, tai kaip reikia vadinti Maldono, Gedos arba Martinaičio kūrybą? Grafomanas poeto, rašytojo, dailininko vardo reikalauja ir užtai jis pasirodęs sunaikinti bet ką, kas tą jo garbės troškimą pavadintu melu. O tai jau reiškia, kad reikia naikinti bet kokį meną, visiškai neatsižvelgiant į tai, ar tas menas esamai politikai pakenktų ar padėtų. Jei tas grafomanas yra (arba pasistengia tapti) ir partiniu biurokratu, tai jo naikinimo galia pasidaro labai didelė.

Šioje grafomanystės srityje rusų tauta yra mus nepalyginamai toli pralenkusi. Nėra ko stebėtis. Grafomanystės klejėjimo aukso amžius, kai jokiai kultūrai nebuvo palikta vietos, o sunaikintų ar nutildėtų menininkų vietas užėmė išimtinai grafomanai, Rusijoje tęsėsi arti trisdešimties metų, gi Lietuvoje — nepilna dvylika. Skirtumas svarbus. Galima ginčytis, kiek visuotinis estetinių kriterijų išjungimas pakeičia žmogaus sąmonę, kiek nors propagandisto pagaiduojama kryptimi, bet nėra abejonės, jog jo skonio pajautimas, jo kultūros poreikis ir vertinimo kriterijus atro fuojais. Stalinui mirus, kai kultūrinis gyvenimas vėl pasidarė įmanomas, užmegzti lietuvių kultūros gijoms teko grįžti iš pradžių toli į

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)
dėl to, kad ši partizaninė ir giliai psichologinė Landsbergio drama mūsų vyresniųjų jau ne kartą scenoje buvo įkūnyta. Nemanome, kad jaunimas čia pasitenkintų vien vyresniųjų naudotomis priemonėmis bei jų suprastąja veikalo interpretacija. Tikriausiai jaunias sambūris ieškos šiam veikalui savos, gal net dar labiau kvapą

užimančios interpretacijos, kuri liudytų jaunų aktorių ir jaunų sambūrio vadovų kūrybingumą.
O visų mūsų noras tebūna, kad tokios jaunos būtų ne tik praėjusių metų paskutinės ar prasidėjusių pirmutinės savaitės, bet ir visos penkiasdešimt dvi — ir tai ne vienėjų, bet dar daugelio, daugelio metų.
k. br.

Dr. Ant. Rudoko kabineta peršė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Ofiso HE 4-1818 REZ. PR 6-9801
DR. J. MEŠKUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 v. popiet.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINIS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis, Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusherija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6182 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepa, skambinti: MI 3-0001.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7007
5159 South Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą
Trėčiadienis uždaryta
Telef. — 423-2660

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų-rezid. — PProspect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKU LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir šeštad. 8 v. r. iki 3 v. popiet.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 West 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v., šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290: ofiso ir rezidencijos
Pirmia ligonius tikti susitarus — (By appointment)

Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v., šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1-4 p.p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato Chirurgija
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. anrad. nuo 2-5 popiet, ketvirtad. nuo 6-8 vakaro.
Ofiso tel. 776-2880; Rezid. 448-5545

Ofiso ir buto tel. Olymptc 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. ALG. KAVALIONAS
5540 S. Pulaski Rd.
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
Valandos pagal susitarimą
Skambinti 585-2525
Telef. veikia 24 val.
Tel. — RELIANCE 5-1811

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TELEFONAS 925-8290
Valandos: 9-5 v. v., penktad. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vakaro. Sokmad. ir trečiad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 W. 59 Street
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., Šeštad. 12-2 val. p. p., trečiad. uždaryta.

DR. VYTA. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. Prospect 8-1223
Ofiso val. Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIRIŲ IR VAIKU LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakaro. Trečiad. ir penkt. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1108
Rez. tel. 239-2919

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėja ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Tel. ofiso ir buto Olymptc 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Iškyrus trečiadienius
Šeštadienis 12 iki 4 popiet.

Tel. PProspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val. pirm., antrad., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7775. Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv. 5-8 val., antrad. ir penkt. 1-4 val. Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val. 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4860
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Val. pirmad., antrad., penktad. 1-4 ir 6-8 v. v., ketvirt. 6-8 v. vakaro
Šeštadienis 11 v. popiet

Kietai sugniaužtos žemos rankos... Nuotr. V. Mažėlo

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINUS
2858 West 63rd Street
Val. kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Šeštadienis 10-1 val. Trečiad. uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3239
Rez. telef. WAlbrook 6-5076

Rezid. Telef. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmia ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepa, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir Šlapimo Takų Chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-Clos ir California
Val. kasdien nuo 6-8 val. vak. Šeštadienis 2-4 val. Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1-4, vakare 7-9, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

Ofiso tel. HE 4-5758
DR. M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradienis, penktadienis 2-9 v., šeštadienis 10-1 p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą

PLATINKITE "DRAUGĄ".

POETO ANTANO STRAZDO BIBLIOGRAFIJA

(Atkelta iš 1 psl.)

thuanian poetry" (Encyclopedia of poetry and poetics, 1965).

Strazdo bibliografiją sudarant, buvo peržiūrėti, kaip prakalboje nurodoma, taip pat Lietuvos istorijos veikalai ir apžvalginės knygos apie Lietuvą įvairiomis kalbomis. Eilė tokių knygų, kuriose Strazdas paminėtas, bibliografijon įtrauktos, betgi ir čia yra praleidimų. Pavyzdžiui nurodyti tris: 1) A. Bossin, "La Lithuanie" (1933), 2) M. Hellmann, "Grundzuge der Geschichte Litauens und des litauischen Volkes" (1966) ir 3) J. Ochmanski, "Historia Litwy" (1967).

Jei pirmųjų dviejų knygų praleidimą galime lengvai paaiškinti paprastu nepastebėjimu, tai gerai Lietuvoje žinomo Poznanės istoriko Ochmanskio knygos praleidimą (jo ankstyvesnė knyga, beje, įtraukta bibliografijon) sunkiau suprasti. Nebent ji yra Lietuvoje nepageidaujama (oficialiai) ar net nepriimtina, nes Ochmanskio Lietuvos istorijos samprata, nežiūrint komunistinių kraštų istorijos veikalams privalomos frazeologijos, bet kai kur iš esmės skiriasi nuo dabar Lietuvoje privalomos. Pvz. nors dabar 1917 metai Lietuvos istorijos periodizacijoje yra laikomi pradine naujo periodo data (taip yra akademiniuose LTSR ir lietuvių literatūros istorijose), Ochmanskis savo istorijos prakalboje teigia, kad spalio revoliucija neturėjusi 1917 metais tiesioginės įtakos Lietuvos istorijai. Todėl jis nepriklausomai (beje, tą žodį rašo be kabučių) Lietuvos laikus pradeda 1918 metais ir nepabijojęs savo knygon įsidėti Vasario 16 akto faktiškai, net A. Smetonos atvaizdo. SSSR 1940 m. ultimatumą Lietuvai jis ultimatumu ir vadina, nesužeidžiamas to termino, kaip tai darė akademinė LTSR istorija, į SSSR vyriausybės notą ar pareiškimą. Be to, nors ir trumpai, bet gana konkrečiai atpasakojo ano ultimatumo turinį, duodamas skaitytojams progą tiksliau suprasti tikrąjį 1940 m. padėtį, negu tai galima sužinoti iš akademinės istorijos. Savo istorijoje Ochmanskis LTSR laikų nebeliečia, pasakojimą baigdamas Lietuvos įjungimu į SSSR 1940 m., nors nuo to laiko ligi jo veikalo išleidimo praėjo daugiau negu ketvirtadalis šimtmečio, taigi daugiau negu Lietuvai teko XX amžiuje nepriklausomai gyventi. Kažkaip savaime iškyla mintyje paralelė su žinomuoju XIX amž. pirmosios pusės istoriku Teodoru Narbutu, kuris savo platųjį devyniatomį Lietuvos veikala nutraukė, prieš jį "prie tos epochos, kada tautos savarankiškumas baigėsi", ir užsklendė knygą šiais žodžiais: "Paskutinis iš paskirųjų Lietuvos valdovų ir paskutinis Jogailaitis Žygimantas Augustas mirė... ir aš savo plunksną ant jo kapo sulaužau". — Gal tad Ochmanskio veikalas ir negalėjo būti įtrauktas bibliografijon?

Anksčiau nurodytus įvairių svertikalbių enciklopedijų, literatūros žodynų ir panašius praleidimus suminėju (kad ir ne visus) ne dėl to, kad jie būtų svarbūs ir priklausytų esminei bibliografijos daliai, bet todėl kad tokie dalykai recenzuojamoje bibliografijoje žymimi. Juos suminėdamas, drauge norėjau kiek paabejoti, ar iš viso verta bibliografijas perkrauti nereikšmingoms smulkmenoms, ypač kad negalima išvengti plg. gausių praleidimų.

Recenzuojamos bibliografijos esminis dalin įeina pačių lietuvių ar bent Lietuvos žmonių raštai ir pasisakymai apie Strazdą, kurie ir sudaro pagrindinę medžiagą, tiriant Strazdo gyvenimą, jo kūrybą ir vertinant jo reikšmę tautai. Deja, šių bibliografijos dalių man kaip tik sunkiausia derinti ar juoba kritikuoti, atsižvelgiant į kiekvieno lietuviško darbu labai varžantį lietuviškų leidinių trūkumą šiame krašte, o taip pat prisimenant, su kokių rūpestingumu bibliografijos sudarytojai

peržiūrėjo jiems Lietuvoje gausiai ir lengvai prieinama literatūra. Vis dėlto, kai kurie praleidimai man krito akin. Juos žemiau ir nurodau:

1) Bibliografijon įtrauktas F. Nowakowskio išvykos Lietuvon aprašymas, išspausdintas viename Varšuvos žurnale (1857), bet praleista Vilniuje spausdinta panaši Dr. T. T. Tripplino knyga "Dziennik podrozy po Litwie i Smudzi", kurios antrame tome (1858) autorius Strazdą kaip poetą aukščiau kelia už Pošką ir nurodo, kad jo giesmės gerai žinomos liudžiai bažnyčiose. Tai įdomus, ypač kad gana ankstyvas, Strazdo populiarumo liudijimas.

2) Savo "Tėvynės Varpuose" Vincas Kudirka rašė (Varpas, 1895, nr. 2; taip pat, Kudirkos raštai, II, p. 280-281), kad "pirmai keletas vyrų užmanė išleisti fotografijas mūsų raštininkų". Pirmoji buvo išleista Strazdelio fotografija. Kai kas piktiškai: "Tai, Tamista, negaliu to imti, o ypač dągi platinti, nes, matai Tamista, Strazdelis kaipo kunigas buvo suspenduotas". Su kartėliu rašė Kudirka: "Jeigu jau praeikimas, puolęs ant Strazdelio-kunigo, lieka praeikimu jo raštų, tai reiktų išmesti iš bažnyčios populiariškiausią iš visų giesm- 'Pulkim ant kelių'. (...) Kad taip išleistų kas fotografiją Iskarijoto, kabančio po drebulės šaka, tai į ūmą laiką išparduotų — niekas nežiūrėtų, kad čia iš tikrųjų 'suspenduotas'".

Labai gaila, kad tokioje kruopščioje bibliografijoje buvo praleista ana Kudirkos straipsnio vieta, atvaizduojanti ne tik to žymaus rašytojo ir kitų pažiūrės į Strazdą, bet ir nurodanti įdomų Strazdo atvaizdo išspausdinimo faktą.

3) Bibliografijos skyriuje "Strazdas grožinėje literatūroje ir mene" nurodoma, kad Straz-

Griaudžiai užtraukia "Pulkim ant kelių", Jausmai bedievio, vėl atsidare, Tikėti mokos nuo tų vaikelų.

Betgi vėliau tie Maironio posmai jau nebebuvo brūkiami, ir juos randame 1958 metų "Pav. balsų" laidoje ir Maironio rinktinių raštų I tome (1956).

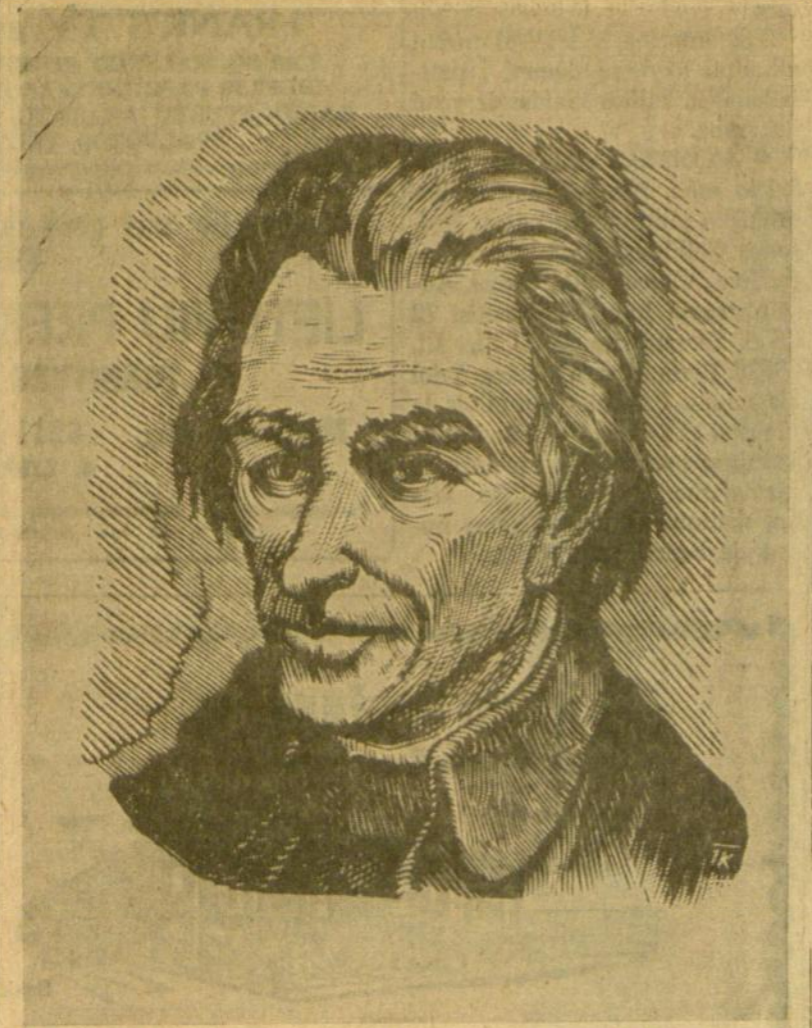
4) Įtraukiant Maironio poezijos užuominą apie Strazdą, nereikėjo praleisti ir kun. Silvestro Gimžausko, nepriylgstančio, žinoma, Maironui, bet šiaipjau gana reikšmingo "Aušros" (o net jau ir priešaušrio) poeto, nors kažkodėl nerandamo B. Pranskaus sudarytoje XIX amž. lietuvių poezijos antologijoje (1955). 1870 m. Leipcige anonimiškai išleistoje savo knygelėje "Linkmėnės" Gimžauskas guodėsi, kad esą pamiršti lietuvių kalba besirūpinusių žymių vyrų vardai, kurių tarpe suminėjo ir Strazdą, o tai irgi gana ankstyvas Strazdo įvertinimo liudijimas, dar prieš kun. J. Katelės žinomojo straipsnio apie Strazdą išspausdinimą. Gimžauskas rašė (cituoju iš E. Volterio "Lietuviškos chrestomatijos", 1901):

O gi šito nebevilks (t. y., nesitikkė),

Kad žinotų, kas tas Milkis, Daukšus, Širvyds ir Brėtkūnas, Ruikis, Kurša, Nesselmūnas, 'Aakas, Sleikers, Laukis, Rėza, Strazdas, Poška ir Pabrėža ir t. t.

5) Galima buvo bibliografijon įtraukti ir M. Gustaičio "Stilistiką" (1923), kur Strazdo poezijos ištraukos cituojamos kaip perifrasis ir toninio liaudies kirčiavimo pavyzdžiai. Žinoma, tai nėra kokie labai svarbūs dalykai, betgi šioje bibliografijoje yra sužymėtų ir mažiau reikšmingų.

6) Bibliografijos tautosakinių variantų skyriuje reikėjo įrašyti kun. J. Bieliausko paruostą knygą "Varguolių dainos Vilniaus krašto lietuvių liaudies dainų

Poetas Antanas Strazdas

J. Kuzminskio medžio raižinys

do "Pulkim ant kelių" paminėjo Maironis savo poemoje "Tarp skausmų į garbę" (1895) ir vėlesnėje tos poemos redakcijoje, "Naujojoje Lietuvoje". Pamišta betgi nurodyti, kad visai panaši užuomina apie Strazdą yra ir viename iš populiariausių Maironio eilėraščių, "Lietuva brangi". Tiesa, vad. asmenybės kulto laikais tas posmas buvo išmestas, ir pvz. 1947 metų "Pavasario balsų" laidoje nėra šių dviejų posmų:

Bažnyčios tavo ne tiek gražybe,
Ne dailės turtais, ne auksu žiba;
Bet dega meilės maldos galybe,
Senųjų amžių gyva tikyba.

Kai ten prieš sumą visi sutarę,

tekstas ir melodijos" (1936); čia pateiktoje dainoje "Tu, gegute, mandri ponis" kiek suskamba žinomosios Strazdo dainos motyvas.

7) Recenzuojamos bibliografijon įtraukti įvairūs bibliografiniai sąrašai, kuriuose minimas ir Strazdas; pvz. liet. leidinių sąrašai K. Nezabitauskio elementoriuje (1824), L. Ivinskio kalendoriuje (1860), J. Karłowicziaus veikalė "O języku litewskim" (1875). Įtraukta ir žinomoji E. Estreicherio XIX amž. lenkų bibliografija (I, 1872) kur paminėti Strazdas dalykai. Tad visai nesuprantama, kodėl neįtraukta V. Biržiškos "Lietuvių bibliografija", kurioje juk sužymėti visi Strazdo veikalai ir kur anotacijose Strazdo pavardė ne kartą minima ir aiškinamos įvairios bib-

liografinės Strazdo problemos. Iš-ėjo taip, kaip anoje Krylovo pasakėčio, kur entuziastingas zoologijos sodo lankytojas džiaugiamai pamatęs įvairius smulkius vabalėlius, o dramblio jis tai nepastebėjęs. Tiesa, prakalboje ir paskirų bibliografinių pozicijų anotacijose V. Biržiškos bibliografija dažnai minima ir ja ne kartą pasiremiama. Betgi ją būtina įtraukti ir pačioje bibliografijoje surašytų leidinių tarpan. Panašiai, kaip įtraukta daug mažiau juk svarbi Estreicherio lenkų bibliografija, nesitenkinant jos nurodymu anotacijoje prie Strazdo "Kant na pochwałe miasta Rygi" atžymėjimo bibliografijoje.

Kadangi V. Biržiškos bibliografijoje paskiri leidiniai sunumeruoti, recenzuojamos bibliografijos skaitytojams būtų patogų, jei ir čia būtų nurodyti anie Biržiškos bibliografijos numeriai, kuriais atžymėti Strazdo veikalai ar kur anotacijose minimas Strazdas. Būtų buvę gera, jei ir recenzuojamoji bibliografija pati būtų buvusi sunumeruota. Tai būtų nemažas palengvinimas, norint ją cituoti. Sakysime, kai kurių vokiečių lingvistų rašiniuose vietoje kurio nors lietuviško leidinio antraštės tiesiog nurodomas atitinkamas V. Biržiškos bibliografijos numeris, tuo suprinant ir labai sutrumpinant citavimą.

8) Be reikalo praleista ir Šiauliuose leisto "Varpų" almanacho redaktoriaus rašytojo K. Jankausko (dabar Lietuvoje žinomo K. Janonio pavardė) pasikalbėjimas su Vac. Biržiška "Aštuoniolika valandų" (Varpai, 1944), kur ryšium su ankstyvesniame almanacho tome paskelbtu J. Povilonio straipsniu "Sužalotas poeto veidas", šiaip pasisakya: "Štai tas Povilonis a-

Nuotrauka Jurgio Kasakaitio

ŠVIESOS PRELIUDAI

BEN. RUTKONAS

1.

Balta šviesa pirmuoju sniegu nupuolet ant bangos — žuvėdros! Vien žuvėdrų sniegas — pienas gyvasčiai paltetis!

2.

O rytmetys — tūkstantaburnis, tūkstantdūdis, gėliakasis, — žvaigždžių smiltynuos naktį braidės — ištroškęs, alkanas, besotis, qsojį saulės jūron pannarina ir semia, gerdamas salūmą vandens su krykštancia puta gyvenimui gelmių nemirtingumo išplakta.

3.

Šviesa, šviesa! Palaiminta, šventa, iš mirštančios tamsos! Iš lengvo į tave einu. Pağırdyk mano dvasia, nualintą sausros! Ak, vis šviesiau! Vis tolimos arčiau! Ir žalia, žalia — vis žaliau —

4.

Rimtis sparnu paglosto žemę, jūras, plotus vandenų. Ir aš einu, einu — (pro dsiagelį rytų, dienų, slopiuju vakarų. Einu.) Pro cibę spėtų - neatspėtų slėpinių ir s'elą vandens pakrantėje džiaugsmu peniu — Aš — ieškantis, nerimstantis žmogus — O rytas žiednakis, mišgasparnis toks žavus! Aš alsa sulalkau, kad peteliškių, nei Aušrinės, glamonėjiančios baltas žuvėdras, drobės būrinius laivus, nešibaidyčiau — Kad neįsąsindčiau — tyliu, — kad siela susilietų su pirmuoju sniegu, atskridusiu vilione spinduliu — tyliu. Alsuokit, supkite baltas viešnias, bučiuokite žuvėdrų kojas vandena! (O, visagalai, pirmapradžiai, o, amžiniai sfinksai — vandena!) Dainuokit praectim ir dabartim — drąsiai, jaunai!

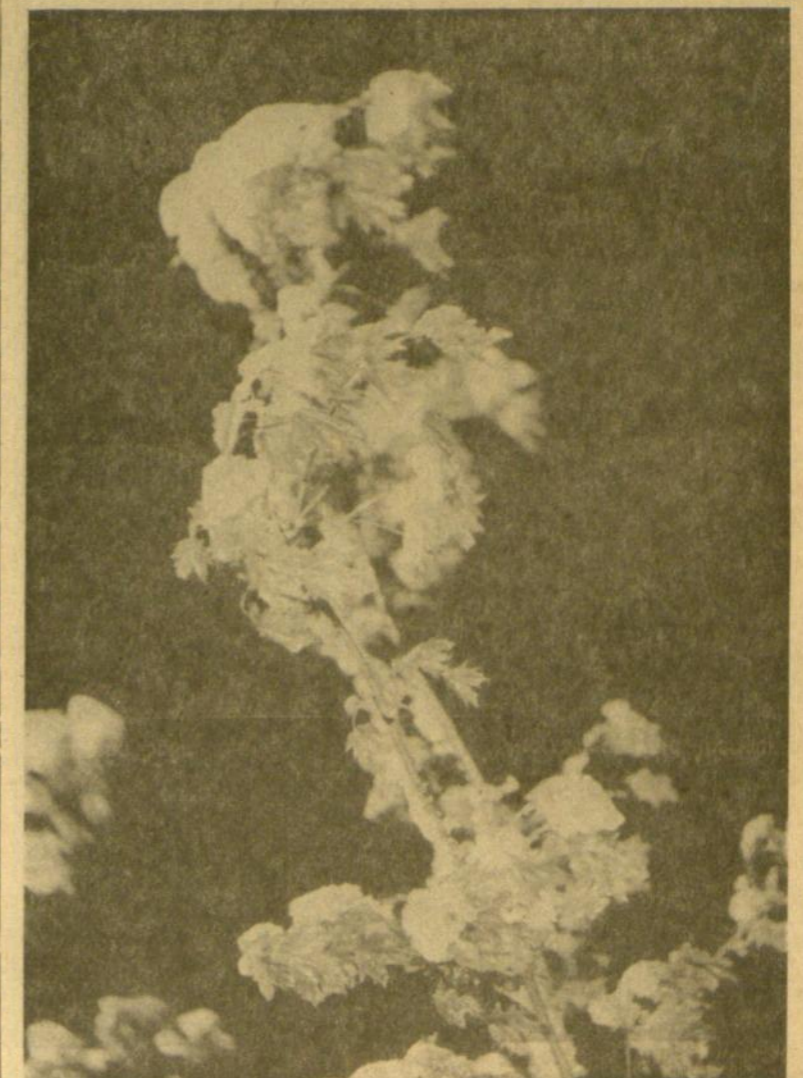
5.

Vai, mano godos, sapnas, vai būtis manoji — jūros, okeanai, jėgę į mane pilnybei, manyje sutilpę — lietonešiai viesulingieji, gliagelmiai — lizduos giedą ereliai, gulbės — slėniai, vėžimo Visažnyio besisuką tekiniai — šiuškščiai,

pie Strazdelį kiek daug neteisėbės prirašė, nepatyrinėjęs tiesioginių šaltinių. Juk mes dabar viską aiškiai apie Strazdelį žinome. Vilniuje yra apie jį visa medžiaga. Jis tikrai turėjo du sūnus, jis mišų metu ant grindų nusišnypdavo nosį, įsigėres susišaudydavo. Netiesa, kad Roemeris norėjo Strazdą sukarikatūrinti" (ir t. t.).

Tas pasikalbėjimas tuo įdomus ir svarbus, kad ten ne tik

pranešta apie naujai rastą Vilniuje medžiagą apie Strazdą, bet taip pat, kad ten kai kurios detalės (pvz. apie Strazdo susišaudymą — tai iš bylos su I. Petraševskiu; apie nusišnypdimą ant bažnyčios grindų — tai iš Obelių dekanų 1828.V.15 raporto) pirmą kartą buvo spaudoje paskelbtos. Mat, tuo laiku suradęs Vilniuje nemaža naujų dokumentų apie Strazdą, juos parodydavau prof. V. Biržiškai, kuris juos susi-

Sniego pūga

Nuotrauka Uosio Juodvalkio

registruodavo (sąrašas vėliau paskelbtas jo "Aleksandryne", II, 1963). Be to, anie V. Biržiškos žodžiai akivaizdžiai rodo, koks neteisingas yra "Tiesos" (1953. IV. 23 nr. 96) teiginys, kad "buržuaziniai istorikai, norėdami nuslėpti nuolatinius Strazdo persekiojimus, kuriuos jis patyrė iš bažnytinės vyriausybės, netyrinėjo archyvų ir neieškojo ten žinių apie Strazdą. Tik tarybiniai literatūros istorikai ėmėsi tirti archyvus, ieškodami žinių apie Strazdą" (ir t. t.).

9) Iš gausios surastos medžiagos apie Strazdą tada spaudoje paskelbta tik viena nedidelė straipsniuką "Strazdo dainos Vilniaus cenzūroje" (Naujoji Lietuva, 1943, nr. 273; tas straipsnis, beje, įtrauktas bibliografijon). Strazdo ir jo taktininko kun. V. Valmiko (ar Vilmiko) kovą dėl Strazdo poezijos antrojo leidinio plačiau aprašiau, pridėdamas ir surastuosius Vilniaus cenzūros komiteto bylos dokumentus (beje, ir jie suregistruoti V. Biržiškos "Aleksandryne"). Rašinys buvo skirtas prof. V. Biržiškos šešiasdešimtmečio (1944) proga sukaktaviniam leidiniui "Bibliotheca Litwana", kuris dėl karo sąlygų taip ir nebebuvo išleistas. Mano rašinys betgi nedingo. Vienam mano draugui prieš kokią dešimtį metų iš Lietuvos rašymate laiške buvo užsiminta, kad "V. M. rankraštis yra Respublikinėje bibliotekoje. Atrodo, kai kas juo pasi- naudojo". Jis tačiau neįtrauktas šion bibliografijon, nors joje ir yra specialus išspausdintos medžiagos apie Strazdą skyrius, ir pvz. tokio J. Petrulio diplominis darbas (1933) suminėtas, kad ir reikėjo pridėti pastabą: "Nėra duomenų, ar šis rankraštis išlikęs". Sunku būtų patikėti, kad mano rankraštis (tiksliau, mašinarštis) būtų neišlikęs. Ne taip jau lengvai dingsta bibliotekose saugomi rankraščiai. Matyti, jis neįtrauktas bibliografijon anaipol ne dėl to, kad būtų likęs nežinomas ar net dingęs. Kagi "Tiesa" juk seniai buvo paskelbusi, kad "buržuaziniai istorikai (...) netyrinėjo archyvų ir neieškojo ten žinių apie Strazdą..."

10) Labiausiai betgi mane nustebino tai, kad buvo praleisti du straipsniai, nors jie buvo spausdinti ne kur kitur, bet pačiame LTSR Rašytojų draugijos savaitraštyje "Literatūroje ir Mene". Tai V. Abramavičiaus straipsnis "Daugiau dėmesio kultūrinio-literatūrinio palikimo klausimams" (Lit. ir Menas, 1955.VI. 18, nr. 25), kuriame užsimenama apie Vilniaus universiteto ir akademijos bibliotekose rastus Strazdo gyvenimo dokumentus ir rankraščius su Strazdo kūrybos pavyzdžiais. Kitas straipsnis (ir svarbesnis) — tai J. Kabelkos ir J. Lebedžio "Ar tiksliai ir teisingai pateikiama praecties literatūra?" (Lit. ir Menas, 1957.V.25, nr. 21), kur nurodomi įvairūs netikslumai ir iškraipymai Strazdo "Giesmės Rygos miestui pagerbti" ir jo biografijos dokumentų lietuviškuose vertimuose.

Bibliografijos autoriai medžiagą rinko iš įvairių periodikos ir knygų, "išleistų Lietuvoje ir už jos ribų". Lietuvos ribas jiems nebuvo sunku peržengti, bet anaipol ne 1944 metų slenkstį. Tiesa, A. Bimbos ir kitų autorių straipsniai ar pasisakymai apie Strazdą Brooklyno "Laisvėje" ir jai artimuose leidiniuose rūpestingai, bent kaip atrodo, sužymėti. Bet iš naujosios pokarinės išėivijos darbų vos tik du, kiek pastebėjau, paminėti; būtent, V. Biržiškos "Aleksandrynas" ir mano rašinys "Pluoštas dokumentų apie Antaną Strazdą" (Aidai, 1963-64). Tai neleistinai per mažą, ypač tokloje išsamioje bibliografijoje, kur nepagalvėta vietos tokioms smulkmenoms, kaip užuomina apie Strazdą 1948 m. sienuose kalendoriuje, ir kur kruopščiai suregistruota, jei kokia Strazdo daina išspausdinta Vabalninko "Komunizmo švyturyje", Pasvalio "Stalino vėliavoje", Šilutės "Leninietyje" ir kituose provincijos laikraščiuose.

Su panašiu kruopštumu peržiūrėjus išėivijos (po 1944 m.) spaudą, susidarytų ne visai jau (Nukelta į 4 psl.)

GERŪJŲ MENISKŲ NUOTRAUKŲ PRIVALUMAI

(Atkelta iš 2 psl.)

raai nuo gizelių... Antras — nuotrauka turi būti iškalbi. Nuotrauka tarp fotografo ir žiūrovo yra tas pats, kas žodis tarp rašytojo ir skaitytojo. Fotografija yra pokalbis paveiklais — nuotraukomis. O kad pokalbis būtų įdomus, pasakotojas turi turėti apie ką pasakoti, bei ką pasakyti: savo mintis, išpūdzius, išitikinimus, savo troškumus. Dažnai tenka girdėti labai neįdomių pokalbių, bet dar dažniau tenka matyti nieko nepasakančių nuotraukų. Nuotraukos, darytos vien tik dėl nuotraukų darymo, niekuomet nebus iškalbės. Kad nuotrauka „kalbėtų“ ji turi būti rezultatas noro ką nors pasakyti, išsispasakoti. Tačiau jeigu pats fotografas neturi nieko pasakyti ir tik tuščiai aušina burną, tuomet ir jo nuotraukos bus tuščios, nieko nepasakančios. Tiksliais žodžiais apibūdinti „ką nors pasakančią nuotrauką“ yra gan sunku. Tačiau pabandyti. Sakykite, turime gerai standartiniai pozuoti, gerai apšviesti, gerai paimita portretą. Ši nuotrauka bus graži — ypatingai jei tai yra portretas gražaus veido. Tačiau tokie portretai nieko nepasako. Tuo tarpu pažiūrėkime į nuotrauką veido, pagauto juoko ekstatėje, skausmo agonijoje ar klūdesio gilumoje. Šios nuotraukos tikriausiai neišpildys visų apšvietimo reikalavimų, neparodys to veido gražiausios pozos, gal net turės ir techniško trūkumo, bet jos kalbės, jos pasakos, gal net reikės, o visos kitos tiktai klausysis.

Trečias — nuotrauka turi turėti jausminį momentą. Kiekvienas meno kūrinys turi jausminį pradą. Bejausmis žmogus — jei tokiu iš viso yra — negalėtų būti menininku. Nuotraukos, bent tos, kurios priklauso grožinei fotografijai, yra meno kūriniai, ir tokie negalėtų būti, jei savyje neturėtų jausmo. Nuotrauka be iškalbos taip pat turi paveikti žiūrovo nuotaiką, pašaukti džiaugsmą, gailėtį, pyktį... Nuotrauka turi perduoti fotografo nuotaiką, išjautimą, jo išgyvenimą. Jei „iškalbės“ nuotraukas yra sunku žodžiais apibūdinti, tai išsakyti nuotraukos jausmą yra beveik neįmanoma. Tačiau kiekvienas jautrus žiūrovas visuomet pajaus nuotraukoje jausmo buvimą ar jo trūkumą. Čia dar tiek galima pasakyti, kad fotografas turi būti nuosirdus ir atviras, kurdamas nuotrauką. Jausmas į nuotrauką dirbtinai neįdedamas.

Ketvirtas — nuotrauka turi patenkinti grafiškos kompozicijos reikalavimus. Kiekvienas vaizdinis išsireiškimas gali būti išreikštas padrikai, be jokios tvarkos, arba iš kitos pusės jis gali būti išdėstytas su logišku nuoseklumu, bei akiai patraukliu tvarkingumu. Antruoju atveju tas išsireiškimas ne tik bus lengviau „skaitomas“ bet tuo pačiu bus patrauklesnis ir ilgiau liks atmintyje. Šalia tapyboje naudojamų grafinės kompozicijos priemonių, kaip linijų harmonijos, objektų logiško išdėstymo, dydžio skalės panaudojimo, bei erdvės išnaudojimo, fotografija dar turi kelias savitas priemones, kaip ryškumo gilumą ar negilumą, stambų grūdą, išblukinimą, optinį žerėjimą. Čia taip pat reikėtų priskaičiuoti ir specialius apipavidalinimo būdus, kaip soliarizaciją, kuri išryškina tonų perėjimų linijas, emulsijos kristalizaciją, bei naudojimą plataus kampo ir tele objektyvų perspektyvos kraštutinumams išgauti. Nuotrauka gali atitikti pirmuosius tris privalumus, tačiau be grafinės logikos ta nuotrauka bus tolygi įdomiam laiškui, parašytam „lyg su vištos koja“, atseit, rašytam neišprususiu braižu.

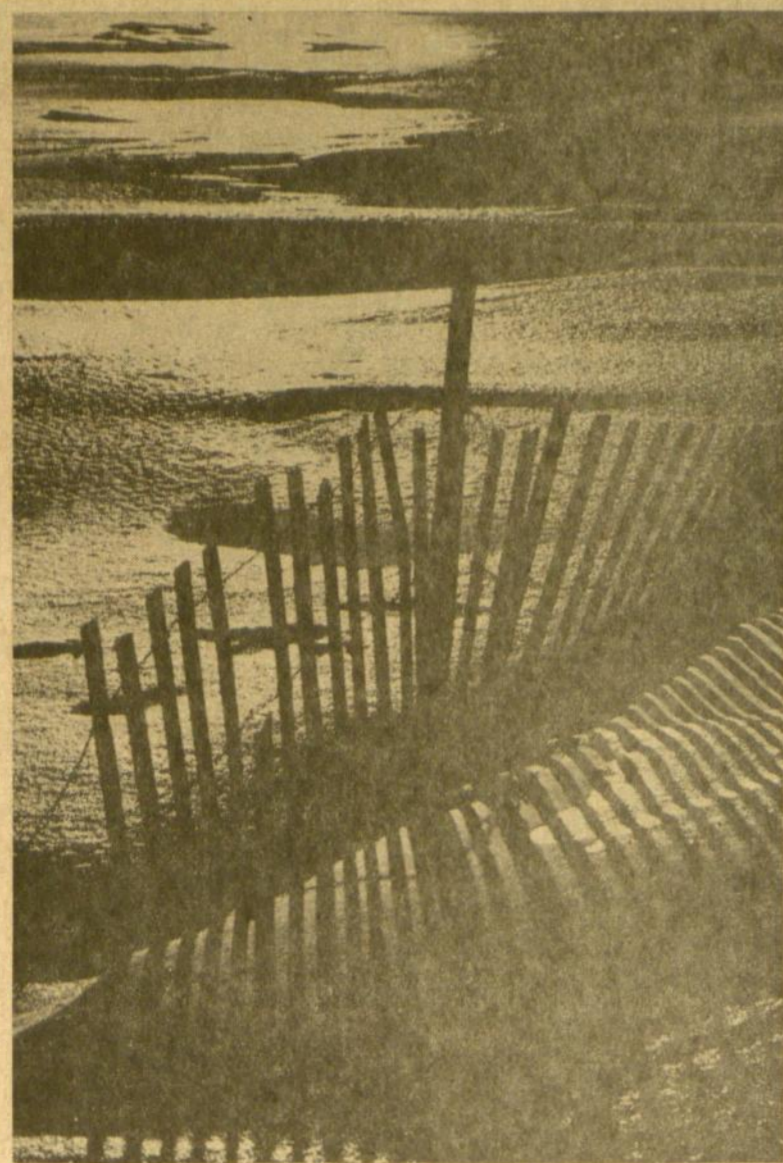
Trumpai paminėjus šiuos bendrus nuotraukos reikalavi-

mus, norėtusi pastebėti, kad atskiras nuotraukos elementas nebūtinai turi priklausyti tik vienam kuriam privalumui. Ne, toli gražu ne. Vienas nuotraukos elementas gali ir labai dažnai atliepia ir patenkina kelis privalumus. Šiuo atveju, naudodami tą patį nuotraukos elementą, tie keli privalumai suartėja vienas su kitu, bet tas jų suartėjimas tuos išraiškos momentus neišblukina ir toli gražu nuotraukos nenuvertina, o atvirkščiai nuotraukai priduoda vientisumo, kompozicinio vienalytiškumo.

Baigiant norėtusi pastebėti, kad nors pirminis žingsnis gerai nuotraukai išgauti yra jos nufotografavimas, tačiau lygiai svarbu yra ir jos atrinkimas iš visų turimų. Fotografas, pasirinkęs fotografavimo objektą, išstudijuoja visus prie jo priėjimo būdus, iššaudo kelias filmas, jas išaiškina ir tuomet pasidaro pavyzdinius lapus. O čia ir prasideda visos atrinkimo įdomumas. Ne visuomet ant popieriaus gaunasi tai, kas fotografuojant buvo norėta išgauti. Kartais rezultatas išsienas, o kartais net geresnis. Man pačiam nuotraukų atrinkimas yra tiek pat kūrybingas, kaip ir pats fotografavimas. Čia fotografas turi nuspręsti ne tik kurias nuotraukas didinti, bet taip pat kurias parinktos nuotraukos dalis atimti, kurias vietas daugiau užakcentuoti, kokį kontrastą panaudoti, ar nuotraukoje pabrėžti šviesumą ar tamsumą, o gal nuotrauka šaukiasi specialaus apipavidalinimo, kaip, sakysime, soliarizacijos ar negatyvo kristalizavimo. Aš visa tai čia miniu, nes anksčiau minėti keturi nuotraukos privalumai, lygiai kaip jie yra svarbūs komponuojant nuotrauką aparatu langelyje, lygiai taip jie yra svarbūs, „komponuojant“ nuotrauką laike atrinkimo iš pavyzdinių lapų.

Aš viliuosi, kad priminimas šių kelių nuotraukos privalumų ne atbaidys, o atvirkščiai paskatins mūsų fotografus dalyvauti L.F.A. foto konkurse.

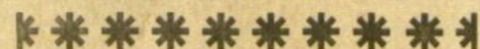
• „Draugo“ kultūrinio priedo pirmojo puslapio naujai sukurta didžioji antraštė, o taipgi atskirų skyrių naujos antraštės yra pieštos dail. Algirdo Kurausko.

Šviesa ir šešėliai

NAUJI LEIDINIAI

• AIDAI, 1969 m. lapkričio Nr. 9. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuviai pranciškoniai. Administruoja T. Benvenutas Ramanaukas OFM, 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221. Prenumerata 10 dol. metais.

Šį kartą žurnale pirmuoju straipsniu duodamas S. Petrikonio raštas „Pozityvios mintys apie Leniną“. Bet lenininė antraštė tebėra tik vaizdingumo priemonė, kai tuo tarpu pačios straipsnio mintys sukasi apie gana šakotą šiandieninės Lietuvos kultūrinę kasdienybę ir tos kasdienybės santykį su okupantu. Pora straipsnių ištraukų duodame šios dienos kultūrinio „Draugo“ antrajame puslapyje.

Vienas poezijos puslapis skiriamas kažkur tarp Bogutaitės ir Sadūnaitės sau vietą radusiai Stasės Šakytės poezijai.

Antanas Maceina baigia savo anksčiau pradėtą raštą „Ateizmas ir komunizmas“. Autorius visas savo giliai išmąstytas ir įtikrovą atremtas mintis baigia tokia išvada:

„Visa tai rodo, kad komunistinis ateizmas iš tikro yra išaugęs iš bendro ateistinio Vakarų sąjūdžio, tačiau savo nuoseklumu ir griežtumu jis yra šį sąjūdį pralenkęs, virsdamas jo atbaigta bei viršūne. Vakarų ateizmas buvo ir tebėra daugiau ar mažiau vidinis žmogaus nusistatymas. Tuo tarpu komunistinis ateizmas jau pralaužia šio nusistatymo sienas ir vis labiau virsta viešojo gyvenimo būdu, pasiglemžiančiu net ir tuos, kurie savo viduje dar ir norėtų tikėti. Pradžioje minėtas „is torinis ateizmas“ iškūnija komunizme labai ryškiai, tapdamas objektyvine būseną ir tuo pasiekdamas aukščiausio laipsnio. Juk pralenkti netikėjimą, virtusį visuomenės būvimu būdu, jau nebegalima. Šia tad prasme sovietiniai mąstytojai ir kalba apie komunistinį ateizmą kaip aukščiausią ateizmo lytį bei viso ateistinio sąjūdžio apvainikavimą.“

Sio „Aidų“ numerio graži naujiena yra vokiškai rašančios lie-

tuvaitės, poetės Aldonos Gustaitės eilėraščių vertimai jos gimtoji lietuvių kalbon ir paties redaktoriaus straipsnis, supažindinąs skaitytoją su šia, mums ligi šiol mažai žinoma, literate, supažindinimą baigiant tokia viltimi: „Kadangi pati Aldona Gustaitė jaučia nuo savosios tautos atitrūkumą ir išpažįsta prigimtinių lietuviškumą savosios kūrybos pagrindu, gal būt, kada nors ateityje ji pabandys prakalbėti ir savo tėvų kalba“.

Dviejų šimtų metų Napoleono gimimo sukakties proga apie „Napoleono legendą“ rašo istorikas Vincas Trumpa, o Liublino unijos istorinius dirvonus gana mūsųose šviežiai varto Zenonas Ivinckis.

Apžvalginėje žurnalo dalyje stambiausi straipsniai yra: pirmasis Antano Mažiulio raštas, objektyviu ir akademišku stiliumu žvelgiantis į 60 metų sulaukusio mūsų žymiojo tautosakininko dr. J. Balio gyvenimą ir jo mokslinę veiklą; antrasis — Prano Paulionio netrupma ir akytai taikli Alberto Geručio redaguotosios knygos „Lithuania 700 Years“ recenzija. Dar minėtina: St. Barzduko Pr. Skardžiaus knygos „Lietuvių kalbos kirčiavimas“ recenzija, dr. P. Reklaičio pastabos apie pirmąją lietuvišką iliustruotą knygą vaikams; įdomi ir J. Vaišnoros MIC iš „Civiltas Catolica“ paruošta tema „Bažnyčia, kuriai prietaraujama“.

Apžvalginės žurnalo dalies vedamasis yra nepasirašytas (tai, reikiamą, yra paties redaktoriaus) straipsniukas, pavadintas — „Akademiška“ reklama ir „muzikikiška“ kritika. Raštą—repliką reikėtų laikyti grynai „sakė — pasakė“ pobūdžio. Iš tikrųjų, kodėl visa tai rašyta ir kam visa tai rašyta, tiksliai šaltinių ir prielaidų nenurodant, bus aišku gal tik labai siauram rateliui paliesiantis, o šiaip jau daugeliui bus gana neaišku, kodėl šį kartą to rašto antraštėje lygiai „akademiška“ ir lygiai „muzikikiška“ imama į kabutes. Aplamai manytume, kad šitokia, labai jau laikraštiniuo sukirpimo replikos galėtų būt akademiškas ir kultūrinis žurnalas ir nevisai būtinas. Ypač kai, taip lengvai rašant, lengvai užšokama ir ant lyg sau pačiam įsimeigto akėtvirbalio. Pavyzdžiui, čia miniamam rašte sakoma: „Akademiškumas reiškia dalykišką tiesumą. Ta pati jo prasmė ir kritikoje — išvalgus vertinimas. O kas kokių temperamentu vertina, tai priklauso nuo paties žmogaus. Kaip skyrėsi V. Mykolaitis-Putinas ir B. Sruoga, taip skiriasi A. Vaičiulaitis ir A. Sietynas.“ Pasakyta šventa tiesa. Betgi čia niekuo dėtas ir pripažįstamas dalykų vertinime temperamentas J. Aisčiui, gi „Aiduose“ buvo priskirtas kaip blygė, rašant apie aistiškojo temperamento „Milfordo gatvės elegijas“.

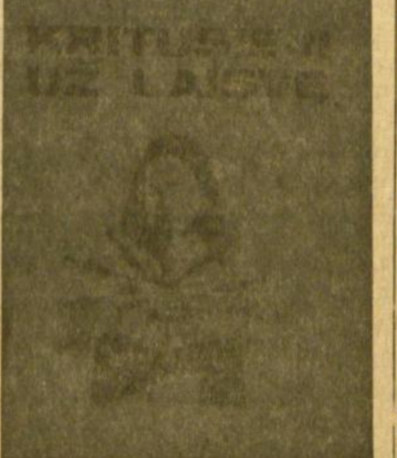
• Vladas Ramojus, KRITUSIJI UŽ LAISVE. II tomas. I Laisvės fondo lietuviškai kultūrai ugdyti leidinys Nr. 9, 1969 m. Aplanko, viršelio ir skyrių pradžios piešiniai dail. Prano Lapės. Knyga 195 psl.

Gera! atsimename, kaip 1967 metais Lietuvos knygos klubo Chicagoje išleistas pirmasis „Kritusių už laisvę“ tomas buvo bematant išpirtas, ir jau seniai anos knygos jokiuos knygų platintojų centruos dabar negalima gauti. Tačiau gerai padarė autorius Vladas Ramojus ir leidėjai, kad jie pirmoji eilė statė ne pakartotiną ano tomo išleidimą, bet antrojo tomo rašymą ir jo spausdinimą. Ir štai po ranka jau guli knyga, medžio kamieno

savosios viršelio, iš kurio į mus žvelgia Sopingioji Madona — lietuvių liaudies skulptūros motyvas, prasmingai besikartojas tiek Pirčiupio Motinoje, tiek čionykščiam mūsų mene.

Vladas Ramojus, užsimojęs duoti šiems laikams ir ateičiai pokario metų lietuvių partizaninės laisvės kovos kiek tik imanoma tikslų ir detalių aprašą, savo pasiryžimą vykdo su nemažėjančiu užsidegimu. Kruopščiai rinkdamas anos kovos faktus ir naudodamasis net ir okupantų pasklebtais šaltiniais, jis šiame antrajame „Kritusių už laisvę“ tome, gal net dar labiau negu pirmajame, duoda žmogui sukrečiantį kovų visumos ir jų detalių vaizdą. Išpūdis vietomis yra tikrai pribloškiantis, kai čia pat greta didžiausio heroizmo reiškiams ir išdavystė, šalia besalyginės aukos — niekšybė.

Šios knygos skaitytojas vargu ar nuo jos atsitrauks, knygos vie-

VI. Ramojaus knygos viršelis, pieštas dail. Prano Lapės

nu prisėdimu nepabaigęs. Kiekvienas jos puslapiuos ras ir savo gimtosios ar jai artimos apylinkės partizanų žygių aprašymus, kuriuos seks drebančia širdimi.

Tikime, kad ir antrasis „Kritusių už laisvę“ tomas bus beregint išpirtas, o Vladas Ramojus tuo pačiu atkaklumu rašys (o gal jau rašo?) ir trečiąjį tomą, kurį, neabejojame, I Laisvės fondas vėl išleis.

Tik autorius ir leidėjai turėtų atkreipti akylesnį dėmesį ir pasi-taiknantis kalbos klaidas ir ypač į skyrybą.

• ATEITIS, 1969 m. lapkričio mėn. Nr. 9. Lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas. Red. Jonas Šoliūnas, 6641 So. Albany Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Av., Chic. Ill. 60629. Prenumerata metams 5 dol. Šis naujas „Ateities“ numeris labiausiai skiriamas lietuviškajai jaunimo spaudai. Tad ir žurnalo pirmajame puslapyje, be kita ko, skaitome: „Ateitis, šiame numeryje, bent trumpai pristato

savo skaitytojams keletą darbuotojų ir žinių apie mūsų moksleivių spaudą. Mes norime ir viliamės, jog mūsų skaitytojai susidomės labiau netik Ateities skaitymu, bet ir kitų jaunimo žurnalių rėmimais. Būtų gražu, kad mūsų moksleivija dar gausiau rašytų į savo laikraštėlius, o studentai — į „Lituanius, Gaudemus, na, ir žinoma į Ateitį“.

O po to sekančiuos žurnalo puslapiuos jau ir spausdinami vis kuriuos nors labai įdomiu atžvilgiu įdomūs ir nesikartojančiai įvairūs pokalbiai su „Lituanius“ žurnalo administratorium Jonu Kučenu, su australiškųjų „Ateities žingsnių“ redaktorium kun. Petru Butkum, su akademiškų skautų žurnalo „Mūsų Vyties“ redaktore Ramune Kviklyte, su Lietuvos Vyčių žurnalo „Vyties“ redaktore Irena Šenkute ir su lietuvių evangelikų reformatų žurnalo „Mūsų Sparnų“ redaktoriu Eugenijum Geruliu. Taipgi Algio Čepo rašoma apie kuopų laikraštėlius ir jų naudą. Atspausdintas ir prof. dr. Antano Maceinos laiškas Ateitininkų Federacijos vadui prof. Justinui Pikūniui, priimant Stasio Šalkauskio vardo kūrybos premiją. Kaip žinoma, ateitininkų rūpesčiu įsteigta Stasio Šalkauskio vardo kūrybos premija 1969 metais buvo paskirta žymiajam mūsų filosofui ir rašytojui Antanui Maceinai. Ta proga dr. J. Pikūniui rašytame laiške laureatas, be kita ko, sako:

„Ateitininkų Federacija yra šią premiją pavadinusi „kūrybos premija“. Tai prasmingas vardas!

Tačiau jis gavėjas ne tik pagerbia, bet sykiu ir įpareigoja, kad nesilsėtų ant įgytų „laurų“, bet kurtų ir toliau. Šia prasme jaučiuos įpareigotas ir ašen. Tiesa, mano gyvenimo kelias yra nubarstytas — ne rožėmis, bet rūštais, dažniausiai smulkiais, nes nevingiuo laikraščiu bei žurnalu. Susirinko eilė ir knygų. Bet visas jas pergyvenu lyg kokį įvadą į kažką, kas vis dar lieka neišsakyta ir neišreikšta. Šis tad jausmas verčia mane ir toliau kurti,

(Nukelta į 6 psl.)

ANTANO STRAZDO BIBLIOGRAFIJA

(Atkelta iš 3 psl.)

maža (ypač kaip tokiam trumpam laikotarpiui) Strazdo bibliografija. Nestigo čia platesnių ar trumpesnių pašakymų apie Strazdą paskiruose veikaluose; pvz. B. Kviklys, „Mūsų Lietuvoje“ (II, 1965) aprašydamas Kamajus, skyrė Strazdai dvi nemazas skiltis; A. Vaičiulaitis, K. Gečio knygoje „Katalikiškoji Lietuva“ (1946) trumpai apžvelgdamas liet. literatūrą, nepagalėjo Strazdai viso puslapio. Nestigo ir periodikoje straipsnių apie Strazdą jo gimimo sukakties ir kitomis progomis, ar ir be kokių ypatingų progų. Kartais buvo ir naujos medžiagos paskelbtos. Pvz. iškilus laikraščiuose tam tikrai diskusijai, ar žodis „bam-bizas“ yra pašiepiamos reikšmės ir todėl vengtinas, Ad. Sernas (slapyvardis?) straipsnyje „Bambizas ir kiti Lietuvių kalbos vadovų neaiškumai“ (Naujienos, 1951.XI.2, nr. 259) trumpai apsakoko (beje, informacijos buvo gavęs iš V. Biržiškos) Strazdo byla, evangelikams-reformatams apskundus Strazdą katalikų dvasinei vyresnybei, kad jis juos netinkamai pašiepięs „Pagrabas Palšio“ eilėraščiui. Taigi toji Strazdo byla „Naujienose“ buvo apsakota anksčiau, kaip K. Korsak „Tiesoje“ (1953.IV.23), kuris ten tą byla paminėjo kaip dar nepersinausias („prieš kiek laiko“) suraštą.

(Bus daugiau)

ieškoti, mėgsti mintį su mintimi. Gal tai apskritai žmogaus likimas nesustoti prie to, kas jau pasiekta, o gal tik manas nerimas — kas čia gali tikrai žinoti? Įdomūs ir visi kiti „Ateities“ puslapiai, pamarginti jaunų poetų ir beletristų plunksnomis, stovyklinėmis statistikomis, kursų aprašymais ir moksleiviškos veiklos korespondencijomis.

(Nukelta į 6 psl.)

FRANK'S TV and RADIO, INC.

2440 SO. HALSTED STREET Telef. — OA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS TVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS,
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875

J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais nuo 12 iki 5 v. v.

Chicago Savings and Loan Association

Sąskaitos apdrausos iki \$20,000.

5 1/4%

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkstintinėmis. Mažiausia turi būti \$1.000. Pelnas mokamas kas trys mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygelių sąskaitų

NUOSIMČIAJ PRISKAITOMI KAS DIENĄ, IŠMOKAMI KAS TRYS MĖNESIAI.

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'a meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our spec' money order checks.
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

H O U R S : Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

Sukiliminė mozaika

JURGIS GLIAUDA

Praejusiais metais per "Europos Lietuvis" atkarpas ėjo Vytauto Rimkaus atsiminimų pluoštas: "Lietuvių sukilimas Vilniuje 1941 metais." Vėliau medžiaga buvo išleista ir atskira brošiūra, kuriai įvadą parašė Stasys Žymantas. Brošiūrą atspaudė Nida Press.

1941 metų sukilimas, vienas iš lemtingų įvykių tautos suvereniteto siekiu istorijoje turi nuostabiai mažai memuarininkų. O jo dalyvių atsiminimų, tų dalyvių, kurie nebuvo tuo laiku kabinetuose, bet kovojo gatvėse, ant barikadų ir kelių užkaruose, užtenka gal vienos rankos pirštų suskaičiuoti. Analitinių vertinimų yra keli, pakankamai išsamūs, kaip antai A. Mažiulio Lietuvių Enciklopedijoje.

Juo labiau įdomu sulaukti sukilimo dalyvio ir liudininko skicų minimos brošiūros puslapiuose. Autorius pavadino medžiagą asmeniškai prisiminimais, gana tiksliai naudodamas tą apibūdinimą, nes sukiliminė epopėja, dėstoma tekste labai jau asmeniškai, surišta tik su memuarininko veiksmis, be mažiausios pretenzijos apimti įvykį platesne skale. Dalinai tą trūkumą išperka Stasio Žymanto įvadas.

Vytauto Rimkaus atsiminimai mane sugrąžino į tą periodą, kuriuo aš rinkau medžiagą savo rašomam veikalui AGONIJA. Tai buvo smulkii, kartu ir poliėškia ekskursija į įvykius, buvusius (ta da, kai rinkau medžiagą) tik prieš dvidešimt metų. Man nuostabiai maloniai talkino bent 50 korespondentų - bendradarbių, AGONIJOS metu turėjusių asmenišką sąlytį su veikalė dėstomais įvykiais. Knygos pabaigoje aš pridėjau rašytinės medžiagos sąrašą, kuriuo aš naudojaus. Tačiau stipriausia atrama buvo tų asmenų liudijimuose. Tai buvo liudijimai asmenų, buvusių greta įvykio, imant - nuo prezidentūros ir paskutiniojo posėdžio, ligi pat tų mažųjų, kurie praeidami ką nors regėjo ar jau-tė.

Kai kurie dalyviai, AGONIJOS beveik bendradarbiai, leido atskleisti jų vardus, kiti neleido. Todėl savo autorišku nuosprendžiu aš leidžiu sau atskleisti tik tuos, kurie jau pasitraukę iš mūsų tarpo. Tai Faustas Kirša nuostabiai atskleidęs liudininko plunksna maskvines nuotakas okupacijos prieangyje. Tai buvo Henrikas Blazas, artimiausiai pažinęs Justą Paleckį. Ačiū visiems kitiems, kurie man talkino su nuostabiu prielankumu.

Ir vis dėlto tokio kvalifikuotumo asmenų liudijimai, tik nuslėgtus porai dekadų po anų įvykių, duomenys kai kur nesutiko su kitais ir iš kito šaltinio. Ir tai visai nuostabu. Priešingai - tai didžiulė vertybė atrasti daugybę vieno spindulio spektrų. Ir kur buvo prieštaravimai, aš drįsau juos dėti į veikalą, kaip kolektyvinį liudijimą istorijai. Ir, dažniausiai, jeigu veikale minima krūva nuorūkų masyvioje peleninėje ar Paleckio palinkimas kartais labai františkai apapsirengti, tie faktai kelių liudininkų duomenyse man buvo neabejotini faktai.

Vytauto Rimkaus atsiminimai tad savo asmeniškumu, susikauptu dėmesio tik su betarpiškai patirtu reiškiniu, man atrodė geru atsigrįžimu į AGONIJOS rašymo periodą. Ak, kaip aš geisčiau po AGONIJOS parašyti tą atsigavusios tautos reakciją į smurtą - PRISIKELIMA, kurio žodžiu užbaigia AGONIJA.

1941 metų sukilimas prasidėjo Vilniuje birželio 23 d. 7 val. vak. Sekančią dieną 4 val. ryte į Vilnių jau įvažiavo vokiečių mašinos. Tad sukilimo periodas tebuvo tik devynios valandos. Devynios begaliniai ilgos valandos sukilimo dalyviams. Knygutėje tiesiogiai sukilimo akcijai paskirta tiktai 9 puslapiai. Tai, aišku skurdoka ir šykštu. Jeigu Rimkus būtų mano renkamos medžiagos

talkininkas, aš apipildiau jį anketinių klausimų kruša: nereikia šykštauti, kada sustoji prieš istoriją.

Mano akimis žiūrint, visai nereikalingas yra dėstymas, kaip "rusai bolševikai suorganizavo lietuvių prieš save". Sunku pilnai angažuotis dėstymui, kada daugybė vardų palieka po raidžių inicialais. Netinka dažnas banalių ir su įvykio svoriu nesijusių faktų įterpimas į taip brangią temą. Tačiau labai geras yra skyrelis "Pogrindininkų susirinkimas", puikiai atskleidžias dabar, gal būt, nenuovokiamas ano meto nuomones, samprotavimus, nuogasčius ir, dabar jau klaidingas premisas, kaip antai A. Mažiulio Lietuvių Enciklopedijoje.

Tame susirinkime Vytautas Rimkus buvo išrinktas Vilniaus miesto lietuvių sukilimo vadu. Todėl nenuostabu, kad mes esame pasirengę patirti sukilimo procesą visoje jo pilnybėje, išgirsti autentiškai išgyventų sukilėlių medžioklių ginklams gauti, įsiveržimus į įstaigas, susišaudymus, sužeistųjų vaitojimus, nukautų veikdus, tiltų atakas, geležinkelio stoties barikadas... Tai viskas verčia liepsnoti ne tik beletristai, bet kiekvieno lietuvių smegenis.

Ir nuostabu, kad Rimkus pro visus tuos elementarius sukilimo dalykus praeina čia daugiau kaip santūriai. Mažo pogrindininkų būrelio išrinktas sukilimo vadu, kaip iš teksto atrodo, Rimkus neturėjo net artesnio kontakto su sukilimo eiga ir žaibiškai gimstančiomis jo situacijomis. Rimkus apie porą valandų skiria miesto apžiūrai. Jis eina gatvėmis, nusileidžia į universiteto rūšį, kur randa nuo laukiamo bombardavimo susislėpusius žmones, bara lietuvių už "per anksti" iškeltą trispalvę Gedimino bokštą. Sugrįžęs iš tų apžiūrų, Rimkus dėsto sukilimo pradžią šiais sakiniais:

"Vaikštau dekanato kambariuose. Pasižiūriu į rankinį laikrodį ir į laikrodį ant sienos.

Sustoju. Tylu. Mieste šūvių negirdėti. Žiūriu pro langą. Nieko nematyti.

Staiga kažin kur pasigirsta šūviai. Dar kiek, ir automatų kalenimas.

Atsisėdu. Klausausi. Mano saugotojas stebi, nieko nesako.

Pasižiūriu į laikrodį: sukilimas pradėtas punktualiai."

Tačiau mes, skaitytojai, kurie laukiame čia sukilimo proceso rekvizitų, sunkiai įtikime, kad sukilimas pradėtas, vyksta, per eina per daugybę savo fazų. Mane, kaip beletristą, provokuoja tas lakoniškas trumpumas, lyg atkaklus nuslėpimas, kas gi vyksta už to kambario sienų, kur sėdi sukilimo vadas, klausiti ir klausiti ir klausiti daugiau.

Ir didelius įvykius galima dėstyti trumpai, nedramatizuojant, be sintezės. Ta prasme, Rimkaus knygelė verta dėmesio, kaip ypatingai asmeniškias išgyvenimas, netikėtai įsivėlus į triuškinantį istorijos ratą. Ir S. Žymantas, matydamas, aš manau, tą pat lakoniškumą ir, juo svarbiau, visišką nelietimą tikrojo sukilimo proceso, jo akcijos įvykio vietoje, pastebi: pasipriešiname labiau negu bet kur ir bet kada lemiamai pasireiškia ir sverta eilinis ir dažnai nežinomu liekas jo dalyvis...

Tad ta prasme, norėdama pabrėžti beletristai nusivylimą, ieškant naudotinos medžiagos, o radus tik metmenis, paliečiau tą medžioklės principą AGONIJOS rašymo metode ryšium su V. Rimkaus brošiūros duomenimis.

Virš V. Rimkaus duomenų iškyla tačiau sukilimo esmės įvertinimas. Autorius buvo Vilniaus miesto lietuvių sukilimo vadas. Tačiau iš teksto negalima susėkti logiško LAF ryšio tarp Kauno ir Vilniaus. Kad ir smarkiai nuoli-

no Vilniaus LAF gretas 1941 m. birželio 7 d. areštai, LAF nedingo iš Vilniaus miesto. Jeigu LAF veikė autonomiškai, tad nelengva, suprasti, kad sukilimo pradžioje išliko visu lemtingu svoriu sukilėlių būstinės klausimas ir, juo labiau, vado klausimas.

Visa tai liudytu, kad sukilimas pradėtas spontaniškai, tiesiog iš Teisių fakulteto dekanato. Sunku sutikti, kad pradinis sukilimo susirinkimas buvo toks, kuriame parinko vadu nebuvusį kariuomenėje asmenį. Kur buvo kuris nors kitas, mokas vartoti ginklą ir bent kiek suprantas elementarinius karybos principus? Vargu ar sutiksime ir su tuo, kad galima pradėti sukilimą didžiuliam mieste, iš anksto net nežinant, ar sukilė žmonės turės ginklų.

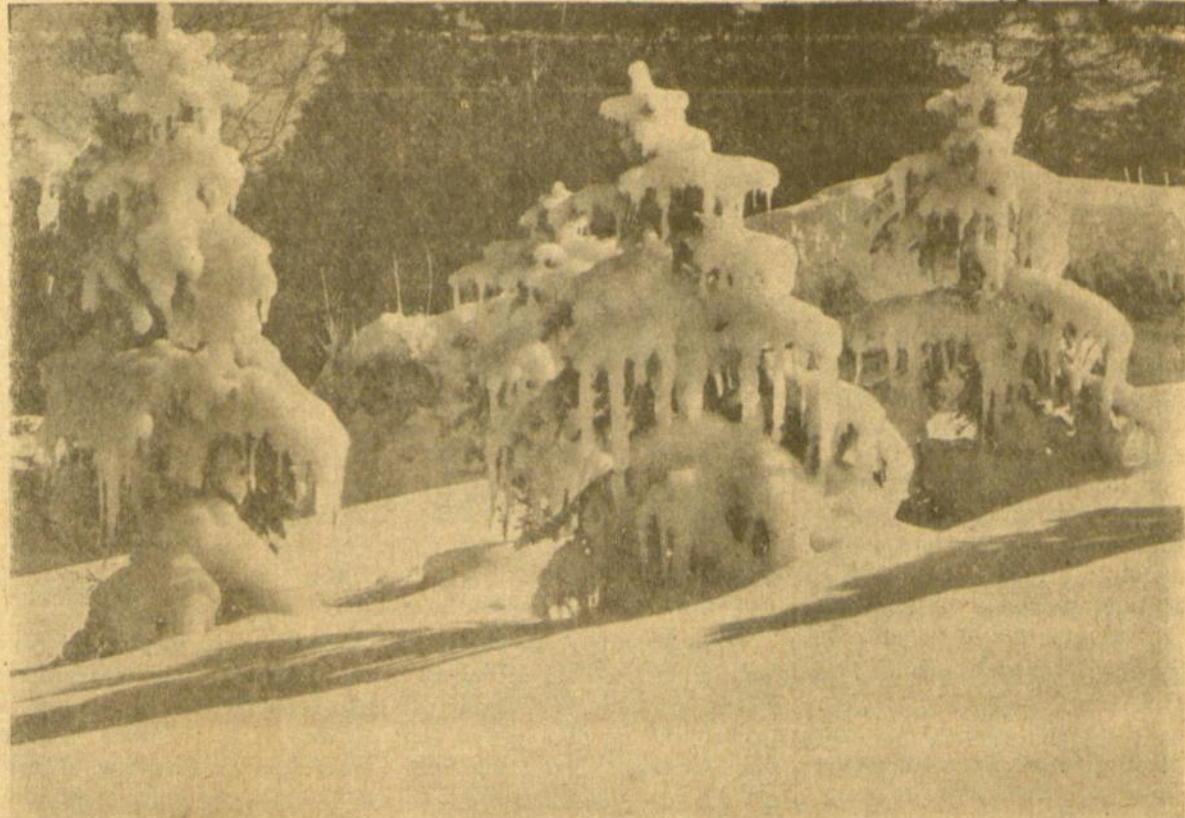
"Doc. Z. atsisėda rašyti atšaukimą Vilniaus miesto gyven-tojams apie lietuvių sukilimą. Abu skaitome, taisome. Sėda prie mašinėlės, perrašo" (28 psl.).

Tuo tarpu atšaukimas nežinia kur gali būti atspausintas, kuriu būdu paskleistas Vilniaus gatvėse. Ateina naktis su tolimais šūviais. O kitos dienos rytutė rusų jau nebėra Vilniuje. Autorius išėina iš štabo į gatves. Vokiečiai jau mieste. Milicijos nuovados jau partizanų žinioje. Visi skubiai ginkluojasi. Ir kažin kieno sugestija jau dalinami partizanams TDA raiščiai.

Keistai atrodo, kad dar buvo kiti sukilimo centrai, kurie siuntė vyrus atakoti, pulti ginklų sandėlius ir milicijas, susišaudyti su rusais, net imti rusus nelaisvėn.

Visą mūsų nusistebėjimą patvirtina knygelės finale pats autorius:

"Vos išėjęs sužinojau, kad mieste yra pasiskelbę du "vyriausiumi lietuvių partizanų-sukilėlių vada". R. įsitaisęs spautu-tuvėje, jau atspausdinęs "išlaisvini-mo ir valdžios" atšaukimus,

Gili žiema

Nuotrauka V. Maželio

juos iškabines įvairiose miesto vietose, net įdavęs radiofonui. Ji ir tuos atšaukimus teko nuimti" (46 psl.).

"Kitas lietuvis pasiskelbė vyriausiu iš Dailės muziejaus, kurį užimti kaip tik buvau pasiuntęs partizanų. Jis vėliau Vilniaus lietuvių spaudoje paskelbė sukiliminių atsiminimų" (46 psl.).

Visą tą sarkazmą kitiems "vadams" V. Rimkus galėtų pagrįsti, jeigu dėstymo bėgyje būtų nurodęs, kad išėjimas į sukilimą buvo visuotiniojo tautos pasipriešinimo tąsa, sujungtas tampriais ryšiais su centre LAF ir pajėgus tvirtai vesti sukilimą Vilniuje. To, deja, nesugauname iš teksto. Lieka spontaniškumo įspūdis. Juo labiau - lieka sukiliminių varžybų įspūdis, kas atestuoja chaotišką, neturintį centro sukilimą. Tai jau griaua net A. Mažiulio rūpestingai išvedamą sukilimo pareinamumą nuo jo centrinių organų.

Kada sukilimas laimėtas, nesunku jį post factum centralizuoti. Atskirt spontaniškumą nuo sistemos ir metodo. Pasirausius istorijoje, galima rasti pavyzdžių, kad Paryžiaus komunos, Maskvos Presnios sukilimai buvo numalšinti, bet ir juose nėra spontaniško veikimo elementu, bet strategija ir logika. Vilniaus sukilimas buvo nesunkiai laimėtas. Bet iš iki šiol pasirodžiusių atsiminimų visur prasikiša jo spontaniškumas, kelių judančių centrų esimas, paskirų dalinių manevrai.

Kaip nesunku, atrodo, AGONIJOS metodu imtis už spalvingo Kauno sukilimo paveiklo ir liesti, ir stebėtis, ir apverti trijų dienų tikras kautynės Kauno gatvėse. Prisipažįstu, Vilniaus devynių valandų trinciai su bėgančiais rusais būtų nelengva priskirti LAF strategijai.

Tačiau tame chaose glūdi didelis perlas ir beletristui ir istorikui. Tai buvo nepalyginamo heroizmo suspindėjimas, kur žmonės išėjo gatvėn be ginklo, tik su viltimi turėti menkų brauningą prieš okupanto tan-

NAUJI LEIDINIAI

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1969 m. Nr. 9. Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaguoja redakcinis kolektyvas. Adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. Prenumerata metams \$5.00.

Sio numerio trys pagrindiniai straipsniai: "Bažnyčios vienybė Vatikano II dinamikoje pagal kardinolą Suenens" (bus daugiau), Romualdo Kriaučiūno "Vakar mus mirės - šiandien LSD" ir Stasio Barzduko "Tautinis ugdymas likiminyje mūsų kelyje". Tai vis šių laikų mums patiems degančios aktualijos. Be kita ko, Nijolė Užubalienė recenzuoja premijuotą J. Gliaudos romaną "Liepsnos ir apmaudo ašiniai." Krinta į akį ir puslapiuos apšiai pažertoji poezija: Albino Baranausko ir Aldonos Zailskaitės. Ypač išskirtinas Alb. Baranausko eilėraštis "Vorkutos bei Magadano kalinių sugrįžimas". Tema ikūnėtojius realiuos, bet kartu ir makabriškuos, net surrealistinius vaizdus, kad skaitytoja poeto užmojis tiesiog pribloškia. Galima sakyti, kad tai yra vienas iš geriausiųjų sibirinės temos eilėraščių visoje mūsų literatūroje.

PARDUODAMI IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI 30% iki 50% nuolaida Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai SOUTHWEST FURNITURE CO. 6200 S. Western Tel. GR 6-4421

HIGH RATES

CURRENT RATE **4.75%**

PER ANNUM ON REGULAR SAVINGS

5.25% PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS \$1,000 MIN.

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. Lafayette 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% **4 3/4%**

Mokamas už Vieną Mėn. Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00

Naujas ankštas dividendas mokamas už mesavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D

Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. IR KETVIRTAD. ... 9 v. r. iki 5 v. ANTRAD. IR PENKTAD. ... 9 v. r. iki 5 v. SEPTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždarai

1970 Plymouth - Duster

Plymouth Valiant Duster 2-Door Coupe

Kaina nuo \$1,995.00

25 mylias su vienu galionu PLYMOUTH, VALIANT-BARRACUDA, ROAD RUNNER, G T X, FURY - DUSTER

BALZEKAS MOTOR SALES, INC. 4030 ARCHER AVENUE — PHONE VI 7-1515

FREE

5 1/4% **73 YEARS YOUNG**

"Six month savings certificates" pelno 5 1/4% įmokus. Visos taupymo sąskaitos pas Union Federal pelno aukščiausius nuostiznius.

Isteigta 1897 m. saugiam, pelningam taupymui. Union Federal didžiulias iki šiol nepakeitusi savo linijos.

UNION FEDERAL SAVINGS

3430 South Halsted Street, Chicago, Illinois 60609 Phone 633-2900 Albert J. Aukers, President

Nauji leidiniai

● **LITUANUS**, Volume Fifteen, Number Two, 1969. The Lithuanian Quarterly. General Editors: Antanas Klimas, University of Rochester; Ignas K. Skrupskelis, University of S. Carolina, Columbia, S.C. Editorial Staff: Jonas Bagdonas, Managing Editor; Jonas Kucenas, Business Manager; Zina Morkunas, Technical Editor.

LITUANUS is published by the Lituanus Foundation, Inc., a Not For Profit Corporation in the State of Illinois. The purpose of the Foundation is to organize, sponsor, and publish research pertaining to the Baltic area.

LITUANUS is published in Spring, Summer, Fall, and Winter. Subscription — \$5.00 per year; individual issues — \$1.25 per copy. Editorial and Business address: Lituanus, P. O. Box 9318, Chicago, Illinois, 60690, USA.

Tai tokia "Lituanus" žurnalo angliškoji metrika. O lietuviškai apie naujo numerio turinį ir jo estetinę išvaizdą kalbant, iš karto reikia smaktyti, kad jis, po ankstesnio smuktelėjimo, yra vėl ryškus šoktelėjimas aukštyn. Visa medžiaga akyiai atrinkta, korektūros klaidų kur kas mažiau, puslapių kukliai, bet skoningai sutvarkyti. Ko "Lituanus" žurnalas pasigedume, tai kokios nors apžvalginės dalies kiekvieno numerio pabaigoje. Dabar ilgoki straipsniai baigiasi tiesiog prie pat žurnalo viršelio, kas panašus pobūdžio leidiniuose yra kažkaip neįprasta.

Čia minimas naujusias "Lituanus" numeris skirtas lietuvių filosofijai. Jai atstovauti pasirinkti du iškilieji, gyvieji mūsų filosofai: dr. Antanas Maceina ir dr. Juozas Girnius. Numerio temos įvadas yra Igno K. Skrupskelio straipsnis apie lietuvių filosofiją aplamai. Autoriaus duodamas mūsų filosofijos istorinės raidos skerspjūvis, trumpai, bet taikliai, apibūdinant Stasi Šalkauskį, Vladimirą Silkarskį, Vosylių Sezemaną, Antaną Maceiną ir Juozą Girnį. O toliau jau duodamos ištraukos iš Maceinos ir Girniaus veikalų. Maceinos iliustracijai parinktos vietos iš šių jo veikalų: iš "Didžiojo Inkvizitoriaus", iš "Jobo dramos" ir iš "Niekšybės paslapties". Girnį puikiai pristato ištraukos iš jo knygos, iš "Tauta ir tautinė ištikimybė" ir iš "Zmogūs be Dievo".

● **THE MARIAN**, December, 1969. Tėvų mairijonų leidžiamas iliustruotas mėnesinis religinės kultūros žurnalas. Metams 4.00 dol. Adr.: 4545 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629.

Leidėjų vardu provinciolas kunigas J. Dambrauskas, MIC per teikia švenčių sveikinimą. Žurnalo red. kun. J. Prunskis vedamajame išryškina pastangas, siekiant, kad Kristus gimimas įvyktų jaunimo širdyje Amerikietis R. iškelia susikaupimo svarbą. Kanadietė rašytoja Fl. Wedge informuoja apie jungtines kanadiečių pastangas siekiant socialinio teisingumo. Su Prancūzijos naujų laikų katalikų rašytojais supažindina Gannon kolegijos profes. G. Agadjanian. E. Roth pasakoja moterų išpūdžius lankant veteranų ligoninę. Prancūzų spaudos bendradarbis dr. M. Moyal pasakoja apie Sovietų Sąjungoje persekiojamus gabius laisviau galvojančius rašytojus. Konvertitė žurnalistė V. Mooth atskleidžia, kur galima rasti sielai paguodos skausme, M. Hula pasakoja mokytojos nuotykius mokykloje.

● **LUX CHRISTI**, 1969 m. gruodžio mėn. Nr. 4 (59). Leidžia Amerikos lietuvių Romos katalikų kunigų vienybė. Redaguoja kun. A. Juška, 1515 S. 50 Ave., Cicero, Ill. 60650. Techniškas redaktorius kun. P. Činikas, MIC, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Administratorius kun. dr. Z. Smilga, 155 Washington Str., Middletown, Ct., 06457.

Naujas žurnalo numeris pradedamas istoriko Antano Kučo paskaita, skaityta Kunigų vienybės seime praėjusių metų liepos 1 d. Chicagoje, "Katalikų vaidmuo Amerikos lietuvių gyvenime." Antrasis straipsnis — kun. Stasio Ylos "Pasauliečių apaštalinis patarnavimas žmogui, spaudžiamam nelaimėms ar depresijai. M. Morton labai stilingai aprašo paaugulėje prasiveržiantį moteriškumą. Dr. M.J. O'Connell moko atsargumo su Kalėdų eg-

lutėmis. L. Bell duoda patarimų apie kambary tvarkymą, o socialinio draudimo specialistė Ch. Jakubowski dėsto, kokios pagalbos gali susilaukti moterys. Kun. J. Prunskis duoda naujų anglišku knygų apžvalgą. Plati religinio gyvenimo apžvalga, gausi iliustracijų.

● **Rimas Vėžys, RAIDES LAIKO GRIAUCIUOSE**. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1969 metais. Tiražas 500 egz. Aplankas Vytauto Virkau. Knuga 96 psl., kietais viršeliais, trijų spalvų aplanku, kainą \$4.00.

Praėjusieji 1969 metai tikrai galėtų savintis Poezijos metų vardą. Jų slinktyje laisvajame pasaulyje išėjo tiek lietuviškosios poezijos knygų, kad vargu ar kada nors anksčiau vienerių metų laikotarpyje jų tiek bešėjo. Be praėjusio numerio "Kertinėje paraštyje" surašytųjų, pačiomis paskutinėmis metų dienomis dar išėjo Albino Baranausko "Pasaga ir vyšnios" (Lietuviškos knygos klubo leidinys) ir čia minimas debiutuojančio Rimo Vėžio rinkinys. Mėgėjai eilėjų pastarųjų metų vis mėgėjai eilėjų pastarųjų metų vis laiku nuo laiko atradavo mūsų žurnaluose. Jau ir anose savo kūrybos nuotrupose buvo galima išžūrėti Rimo Vėžio veidą, gana

Rimo Vėžio poezijos knygos viršelis, pieštas dail. Vytauto O. Virkau

skirtinga nuo visų, šiandien įprastųjų, mūsų poetų. Dabar, kada jau didesnis jo kūrybos pluoštas sukauptas vienoje knygoje, jo poetinio portreto bruožai bus galimi dar tiksliau atrinkti ir susumuoti. Tai nėra aplamai klasiškinės formos ir ramiai tekančios minties poezija. Tai gana kampuoto, lūžtinės formos ir net šokiruojančios frazės posmai. Tai nemaža sarkazmo doza nudažytos eilutės, kuriose nelauktai atsirandanti visai netikėta palyginimą ar kurią kitą vaizdingumo priemonę, kuri visame eilėraščio kontekste, skambtelėja nauju, tegu ir disonansiniu, gal net vietomis tą ar kitą papikinančiu garsu. Užsklandai štai lyg ir serenados pradžia gražių akių savininkai:

Tavo akys, berods, nekalto kūdikio mėlynumo, kaip Čikagos policijos šalmai... (84 psl.)

● **LUX CHRISTI**, 1969 m. gruodžio mėn. Nr. 4 (59). Leidžia Amerikos lietuvių Romos katalikų kunigų vienybė. Redaguoja kun. A. Juška, 1515 S. 50 Ave., Cicero, Ill. 60650. Techniškas redaktorius kun. P. Činikas, MIC, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Administratorius kun. dr. Z. Smilga, 155 Washington Str., Middletown, Ct., 06457.

Naujas žurnalo numeris pradedamas istoriko Antano Kučo paskaita, skaityta Kunigų vienybės seime praėjusių metų liepos 1 d. Chicagoje, "Katalikų vaidmuo Amerikos lietuvių gyvenime." Antrasis straipsnis — kun. Stasio Ylos "Pasauliečių apaštalinis patarnavimas žmogui, spaudžiamam nelaimėms ar depresijai. M. Morton labai stilingai aprašo paaugulėje prasiveržiantį moteriškumą. Dr. M.J. O'Connell moko atsargumo su Kalėdų eg-

Išskirtinė meilės istorija

STASĖ SEMENIENĖ

Tikra staigmena — vienas labiausiai pasisekusių filmų 1969 metais, persunktais, seksu ir plikumu, yra senoviška meilės istorija "Goodbye, Mr. Chips." Šis spalvotas muzikalinis filmas veikia visus stebėtojus savo tikra, tyra meile.

James Hilton romanas apie švelnų, drovų anglų mokytoją buvo pirmąsias išgyvendintas ekrane 1939 m. (nespalvotame filme) ir tad Robert Donat laimėjo akademijos premiją Chips rolėje (jo partnerė buvo Greer Garson). Dabartinėje versijoje, rašytojas Terence Rattigan pastūmė visą veiksma nuo 19 šimt. pabaigos į laikus maždaug apie 1922 m. ir į II pasaul. karo pabaigą. Tokiu būdu senoji versija nebuvo ekrane vėl naujai atkurta, ji paliko klasiška savo nuosavę kategorijoje. Tačiau toji pati situacija buvo panaudota naujo stiliaus muzikiniam filmui. Dainos yra panaudotos kaip simfoniškosios solo kalba, monotoniškai išsakyta, kad perduotų dviejų svarbiausių veikėjų vidutinį išgyvenimą. Jos labai švelniai išdainuotos gražiabalsės Petula Clark ir žaviai pusiau iškalbėtos Peter O'Toole.

Režisierius Herbert Ross mėgėina veiksma pagyvinti, kad viskas nepavirstų tikra pastorale, su sa-

niuosius brolius — vyresniojo amžiaus kunigus, apie jų veiklą pavergetoje Lietuvoje ir Amerikoje ir apie naujų ateivių kunigų pastoracines problemas. Apie laimingumo mirazą — meilę ir laimę — rašo Petras Maldeikis. Labai smagiai skaitoma žurnalo dalis — "Pokalbiai aktualiais klausimais." O taisyklai įvairiais klausimais čia užkalbinami: Kunigų vienybės pirm. kun. Jonas Jut-Justevičius, lietuvių jėzuitų provinciolas kun. Gediminas Kijauskas, SJ, dienasčio "Draugo" redaktorius kun. Pranas Garšva, MIC. Nemažai žurnalo puslapių skirta pamokslų tekstams ir kronikai.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritalkinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

vo filmų aparatais, kurie kone verčiasi per galvą, ir rezultatai gaunami visai įdomūs.

Nors visas veiksmas vyksta mokykloje (kaip mūsų "atžalynė"), tačiau filmas nesisuka vien apie auklėjimo problemas. Tai nepaprastai romantiškas filmas, sakyte sakas, kad vyro-moters santykiuose yra kažko kur kas daugiau negu seksas. Mažoji moterėlė yra taip stipri nu-garkauliu, turinti didelės įtakos savo vyro karjerai.

Stebėtinas yra režisieriaus ryškus posūkis į romantizmą. Kaip choreografas, jis reiškesi stiprokio šonio baletuose, aštria kalba, šiurkščiu seksu, iškrypimais, kandžiai kritiškas visokių socialinių institucijų atžvilgiu.

O'Toole vaidina Arthur Chip-ping, anglų pradžios mokyklos mokytoją. Jo visas gyvenimas yra ribotas, riboti interesai, ribotos pajamos, netgi ribotas garbės troškimas. Jis netrokšta nieko kito, kaip tik būti geru mokytoju. Tačiau nelabai jam sekasi gerai sugyventi su mokiniais filmo pradžioje. Jis pasiaukojęs mokykloje, bet jam gan sunkiai vyksta išskverbti mokinių dvasią. Viskas pasikeičia vieno įvykio dėka.

Atostogų metu Chips lanko Pompėjos griuvėsius ir išimylį jauną, gyvą turistę Kotryną (Petula Clark), lengvo žanro dainininkė-šokėja. Ypač pastebi puikias jos būdo ypatybes po drovumo priedanga.

Ji išmanevuoja į laimingas vedības. Idiliškoje tradicinės anglų mokyklos aplinkoje Katriutė atidaro jam ištais sąvęs realizavimo alėjas. Veiksmas vyksta ligi II-jo pasaul. karo, kurio metu

bomba nukerta žmonos gyvenimą. Dar pora dešimčių metų pratęsiamas "Mr. Chips", suteikiąs progos O'Toole pasirodyti ne tik puikiame senuko (per 80 m.) nusigrimavime, bet ir nuostabioje vaidyboje, kuri vertai turėtų jam atnešti akademinę premiją.

Puiki Petula —voverės vikrumo rolėje —šokėja ir puiki dainininkė, tačiau visas filmas priklauso Mr. Chips. Jis tikras pašventėlis mokytojas. Filmo pradžioje išmestina scena, kurioje jis nubaudžia mokinį. Ji ne tik nėra logiška, bet net nukreipia į spūdj nepalankia linkme.

Kaip mokytojas ir jo žmona, O'Toole ir Clark, puikiai parinkti. Ypač O'Toole laimi, sukurdamas vaidmenį, kuris yra šaltai tolimas, šurpia korektiškas, baisiai rezervuotas — ir tuo pačiu metu labai žavus.

Įdomu stebėti Pompėjos tikrų griuvėsių žavumą (ne kartoninių dekoracijų). Pereitais metais rugsėjo mėn. lankantis Pompėjoje, mus turistus sustabdė trumpam laikotarpiui, kol buvo baigta sukta scena iš "Goodbye, Mr. Chips" buvusioje miesto aikštėje. Mūsų —turistų nustebeimui ir susižavėjimui, tarp senoviškais rūbais apsigėrusių turistų sukinėjos ir O'Toole su Clark. Taipgi amfiteatro formos buvusiam teatre spręsdėjo filmavimo aparatą.

Šis stebėtinas filmas skiriamas visiems. Ypač rekomenduotinas jaunimui, nes jame parodoma, kaip patrauklus asmuo gyvena vertinga ir civilizuotą gyvenimą. Taipgi kukliu būdu, niekad nepamokslaujant, "Goodbye, Mr. Chips" pagauna skonį laikotarpiu, kai berniukai, mokiniai buvo mokomi lotynų ir graikų kalbų, kurių jie negalėjo vadoti, bet taipgi buvo mokomi padorumo ir kitokių rūšių civilizuotų dorybių, kurias, gal būt, jie galėjo pavartoti gyvenime.

Filmai vaikams

Svenčių proga vaikams ir jaunimui, be suminėto, Chicago mieste paberta daug ir kitų puikių filmų: "Oliver" (muz. filmas pagal Dickenso "Oliver Twist" geriausios filmas, laimėjęs 6 akad. premijas); "Marooned"; Walt Disney "101 Dalmatians"; W. Disney studijos "Hang Your Hat on the Wind" ir "The Computer Wore Tennis Shoes" ir kt.

— Yellowstone parkas įsteigtas 1872 m. kovo 1 d.
— Pasaulinio garso fizikas Albert Einstein g' m' 1879 m. kovo 14 d.

— Grover Cleveland, Amerikos 22-tras ir 24-tas prezidentas, gimė 1837 m. kovo 18 d.
— Aš pasidarau tikra kapitalistė. — Svetlana Allilujeva.

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4% **5%**

6 or 12 MONTH \$10,000 or MORE **6 or 12 MONTH \$5,000 or MORE**

4 3/4% Per annum

Passbook Savings Accounts
Paid Quarterly
Computed and Paid as of:
Mar. 31 — June 30
Sept. 30 — Dec. 31

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$10,000.00, and thereafter in multiples of \$1,000.00. Earnings are paid at maturity.

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$5,000.00, and thereafter in multiples of \$500.00. Earnings are paid at maturity.

Mutual Federal Savings
AND LOAN ASSOCIATION
2212 W. CERMAK RD., Chicago, Ill. 60608
Virginia 7-7747

PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

LUIZ AUTO REPAIR
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
TELEF. — 436-3699

KAROSERLIOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAZYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

NAUJAI PERTVARKYTAS
DIAMOND HEAD
RESTORANAS & LOUNGE
PASIŪLO JUMS DIDELĮ PASIRINKIMĄ AMERIKIETIŠKŲ VALGIŲ
O JEIGU JUMS PATINKA EGZOTIŠKI VALGIAI, pasirinkite JAPONIŠKĄ MENIŲ.
Tropikiniai gėrimai — mūsų specialybė

Padavėjos apsigėrus "kūmono" rūbais Jums ir jūsų draugams čia patiks sustoti prieš ar po teatro. Priešpiečiai (LUNCH) duodami nuo 11 val. ryto. Šeštadieniais atdara 4 v. popiet. Sekmadieniais 12 val. diena. Pirmadieniais uždaryta. Dėl rezervacijų — TELEFONUOKITE 925-1678

Diamond Head
RESTAURANT & LOUNGE
3321 WEST COLUMBUS AVE. (Arti 79th ir Kedzie Ave.)
Savininkas Edmundas Mačiulis

Mūsų siuvose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitu namams reikmenų.

LIEUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbliai

- BERNINA
- NECCHI
- ELNA
- VIKING
- PFAFF
- SINGER

ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.

Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurblius, prietaisus kaimoniams ir salygonis. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestuose.

B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Frie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

NERIBOTA GARANTIJA: Iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels) Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v. šėšt 7 v. r. — 3 v. p.p. Sekm. uždaryta. Kitu laikų pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS CESAS

KULTŪRINĖ KRONIKA

LIETUVIŲ KALBA CHICAGOS UNIVRSITETE

Aukštą vardą mokslo pasaulyje turinčiame Chicagos universitete jau nuo ateinančių metų numatyta įvesti lietuvių kalbos kursą. Tuo reikalu universiteto humanitarinių mokslų dekanas prof. Robertas E. Streeter atsuntė raštą Lietuvių fondo prezidentui dr. Ant. Razmai ir fondo direktorių tarybos pirm. dr. G.K. Balukui, kuriame dėkoja už fondo ir jo vadovybės pažadėtą finansinę paramą lituanistikos kursui Chicagos universitete išlaikyti. Prof. Streeter išreiškia savo džiaugsmą dėl to ir pažymi, jog baltistinių ir slavistinių studijų vadovas prof. Stankiewiczus, drauge su savo kolegomis, "ryškiai žino lietuvių kalbos studijų vertę, bestudijuojant kalbinę ir kultūrinę raidą baltų ir slavų srityse. Mes esame dėkingi už jūsų rūpestingumą ir sudosumą, padedant mums plėsti mokslo programą šioje taip reik-

šmingoje kryptyje. Dabar aš įgalioju prof. Stankiewiczų pradėti tvarkyti specialius planus šio metų numatyta įvesti lietuvių kalbos (lietuvių kalbos) kurso įvedimui" Pagaliau prof. Streeter rašo paibaigoje pažymi, kad jam buvo malonu šį įdomų projektą aptarti su dr. Baluku, dr. Razma ir kitais dviem bendrininkais — K. Girvilu ir kun. dr. J. Prunskiu. Prof. Streeter laiška baigia žodžiais: "Vykdant šią programą, laukiu tolimesnių pasikalbėjimų su lietuvių atstovais".

• **Lojolos universiteto šimtmetis** minimas su lietuvių kompozitoriaus kūriniu. Šitas, Chicagoje veikias, labai gerą vardą turintis katalikų universitetas 1970 metais švenčia savo šimtmetinį jubiliejų — buvo įkurtas 1870 metais. Jubiliejinei iškilmei Bert Akers, SJ, parašė oratoriją žodinė tekstą, o žodžiams muziką sudosnūrė lietuvis kompozitorius tėvas Bruno Markaitis, SJ. Oratorija y-

ra pavadinta "100 SUNS". Pasaulinė ir šventiškoji jos premjera įvyks šių metų kovo 22 d. Madonna Della Strada Chapel, Loyola University, Lake Shore Campus, 6525 North Sheridan Road, Chicagoje.

Panašiu, vokalinio pobūdžio kūrinių Bruno Markaitis jau yra ne viena sukomponavęs. Įvairiuose koncertuose jie ir mūsų jau yra girdėti. Ta proga čia prisimintina ir prieš keletą metų simfoninio orkestro ir didžiulio choro Chicagoje atliktoji Markaičio kantata "Vilniaus varpai".

• **Juozas Keliuotis, nepriklausomybės laikais buvęs kultūros savitrašio "Naujosios Romuvos" redaktorius, rašo atsiminimus.** Šiuo metu jis gyvena Vilniuje. Ilgokai sunkiai sirgęs dėl peršalimo, jau pagijo, bet dar vis jaučiasi netvirtas. Yra žurnalams išvertęs eilę šių dienų prancūzų, taip pat italų, ispanų rašytojų novelių. Baigė rašyti atsiminimus apie J. Tuma-Vaižgantą, Herbachiauską, V. Mykolaitį-Putiną, be to, Faustą Kiršą ir Salomėją Nėrį. Tik sunkiau rasti, kas juos išleistų...

• **Reinerio palikimas North Western universitetui.** Buvusiojo Chicago simfoninio orkestro vadov. Fritz Reiner našlė, šiuo metu gyvenanti Connecticut valstijoje, visą vyro muzikinį palikimą: gaidas, plokšteles, knygas, paveikslus ir kitką paliko Chicagos North Western universitetui. Universitetas Reinerio atminimui įrengs atskirą skyrių.

• **Lietuvių literatūros kontaktai su kitomis literatūromis.** Šiai

temai skirtas Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Vilniuje tęstinio leidinio "Literatūra ir kalba" dešimtas tomas, 526 psl. Jis pavadintas "Lietuvių literatūriniai ryšiai ir saveikos". Knygoje išspausdinti straipsniai, archyviniai dokumentai, mokslinių veikalų recenzijos liečia lietuvių literatūros ryšius ir saveikas su kitų tautų literatūromis.

• **Naujas "Baltisties" tomas.** Šio vardo žurnalas, kaip žinoma, yra leidžiamas Vilniuje. Jis skirtas specialiai baltų kalbų studijoms. Bendradarbiauja lietuviai ir kitų tautų mokslininkai, besidomintys lietuvių, latvių ir prūsų kalbomis. Naujai išleistas 222 psl. šio žurnalo numeris žymimas tokia metrika: "Baltistica", V (2), 1969 m., tiražas 1500 egz. Be kitko, šį kartą žurnale spausdinama V. Pizano straipsnis "Baltai, slavai ir iranėnai", V. Urbučio "Dabartinės gudų kalbos lituanizmai", V. Žulio "Vadinamųjų nekaitomųjų įvardžių vieta lietuvių kalbos gramatinėje sistemoje".

• **Solistės Kojelienės pavidė,** laikraštį leidžiant, buvo iškritusi praėjusios savaitės mūsų kultūrinio priedo Kertinėje paraštėje, minint 1969 metais besireiškusių vokalistus. Solistė Kojelienė kaip tik praėjusiais metais turėjo savo rečitalį Chicagos Orchestra Hall. Rečitalis susilaukė recenzijų visuose keturiuose didžiuose Chicago dienraščiuose. Solistė taipgi dainavo literatūros šventėje, įteikiant premijas kan. Mykolui Vaitkui ir D. Bindokienei-Brazytei.

• **Naujas Anglickio rinkinys.** Lietuvoje išleistas vyresniosios kartos poeto Stasio Anglickio naujas eilėraščių rinkinys "Karkalai žydi" (115 psl.).

• **Prof. J. Matulis, Lietuvos Mokslų akademijos prezidentas, lapkričio mėn. pabaigoje lankėsi Prahoje.** Čia jis vadovavo Sovietų S-gos delegacijai. Jis dalyvavo suvažiavime tarybos, kuri derina komunistinių kraštų mokslininkų darbus kovoje prieš metalų koroziją.

Matulis suvažiavime, šalia bulgaro, kalbėjo apie naujausius pasaulio elektrochemikų atradimus.

• **Prof. Vyta. Statulevičius, su sovietų mokslininkų grupe lankėsi Australijoje.** Canberros universitete jis skaitė paskaitas apie tikimybių teorijos ir matematinės statistikos klausimus. Jis dar kalbėjo Singapure ir kituose Australijos ir N. Zelandijos miestuose.

Statulevičius, laikomas vienu geriausių tikimybių teorijos specialistų visoje Sovietų S-je, jau yra skaitęs paskaitas Anglijoje, Čekoslovakijoje ir Fed. Vokietijoje 1970 m. pradžioje jis su pranešimais pakviestas į Stanford, Kalifornijoje ir į Dortmundą, Fed. Vokietijoje, universitetus.

• **Dail. Vyto Femelkio kūrinių** paroda Čiurlionio galerijoje, Chicagoj, vyks nuo sausio 10 iki 17 d. Parodą rengia jūrų skautų Korp! Gintaras.

• **Dail. A. Elksaus tapybos darbų** paroda, gruodžio 7-8 d. įvykusi Woodhavene, N.Y. meno mėgėjams atnešė ir įdomią naujieną, būtent: ligšiolinis abstraktizmo ir konstruktyvių Maino uolų dailininkas šį kartą pasuko į žmogų. Žinoma, parodoje buvo apščiai ir ankstesnio pobūdžio A. Elksaus darbų, bet parodą net ir savo dydžiu dominavo 5 paveikslai, kuriuose pasirodė žmogus.

Pomirtinė Tomo Mertono knyga

Knygų rinkoje pasirodė Tomo Mertono veikalas "Contemplative Prayer" (išleido Herder and Herder, New Yorke, 1969 m., 144 psl., 4.50 dol.).

Mertonas — gausus rašytojas, savu laiku davęs net labiausiai perkamuosius veikalus JAV-bėse. Deja, nelaimingame atsitikime jis žuvo Bangkoke, Azijoje, 1968 m. gruodžio mėnesį. Šis veikalas išėjo, rašytojui jau mirus.

Teisingai yra pasakęs Pascalis, kad kiekviename žmoguje yra bedugnė, kurią tegali užpildyti tik toks nesikeičiantis ir neaprepiamas objektas, kokiu yra pats Dievas. Dabar Mertonas šioje knygoje mus moko, kaip to pasiekti. Mertonas yra progresyvus. Jis šiame veikalė, daugiausiai taikytame esantiems už vienuolynų sienų, taria: "Vienuoliškojo gyvenimo reformos tikslas yra rasti kelius, kuriais eidami vienuoliai ir vienuolės pasilikti giliau ištikimi savo pašaukimui, ugdydami savo dvasinį gyvenimą naujais keliais, o ne vien tik aukodami savo gyvastį iškilimui, kurių pasenusių formų. Jie savo pastangas turi nukreipti į sukūrimą naujų vienuoliško gyvenimo formų, naujų kontempliatyvinės patirties sričių".

Savo šioje knygoje autorius informuoja apie kontempliatyvinį gyvenimą praeityje, perbėgdamas patirtį ir mokslą tokių dvasios galiūnų, kaip šv. Benediktas, šv. Bernardas, šv. Jonas nuo Kryžiaus ir daug kitų, ir drauge primindamas, kad malda yra vienuoliškojo gyvenimo širdis.

Tačiau jis nėra vienašališkas. Jis taip pat pabrėžia savęs atsižadėjimo ir pasiaukojimo būtinumą ryšium su maldos gyvenimu. Nusimarinimas pirmo vieto, rašo jis, išmokys mus pasiekti vidaus laisvę, duodant pajėgumą sukontroliuoti mūsų mintis ir potroškius.

Mertonas guodžia tuos, kurie pergyvena dvasinę sausrą ir gundymų metą, sakydamas, kad ta vidinio gyvenimo naktis turi būti laikoma tuo, kuo ji yra: ne baismė, o gryninimo metas ir Dangaus malonė.

Knyga bus naudinga ir gilesnio dvasinio gyvenimo siekiantiems pasauliečiams. Autorius yra modernus ir įžvalgus į dabarties reikalavimus. Jis pabrėžia: "Kai religija tampa tik dirbtinis fasadas pateisinti kuriai socialinei ar ekonominei sistemai, kai religija savo apeigas ir savo skelbiamus dėsnius perteikia kuriam politiniam propagandistui ir kai malda pasidaro grynai pasaulietinės ideologinės programos nešėja, tada religija palinksta tapiti opiumu. Tada ji tiek apmari- nama dvasiai, kad leidžia paviršutiniškom pasakom ir mitam pakeisti gyvenimo tiesą. Ir tai atneša tikinčiojo klaidinimą, taip, kad jo religinis uolumas tampa politiniu fanatizmu. Jo tikėjimas į Dievą, nors dar išlaikydamas

tradicines formas, tikrumoje tampa tikėjimu į savo tautą, klasę ar rasę. Jo etika nustoja būti Dievo įstatymu ir meile, o tampa įstatymas, pagal kurį jėga sudaro ir teisę: turimomis privilegijomis viskas pateisinama".

Ir pabaigoje, lyg savo pomirtinį testamentą, Mertonas skelbia: "Religija visada palinksta prarasti savo nuoseklumą ir savo antgamtinę tiesą, kada ji praranda kontempliacijos uolumą". J. Pr.

• **G. Jankauskaitė - Johnson** iš Clevelando dėžėmis persiunčia Muzikologijos archyviui rinkinius Aug. Jankausko, veikusio su dr. Šliupu, M. Petrausku. Gauta daug tų laikų vertingų eksponatų, kurių tarpe rastas labai savotiškas plakatas, kur, rengdamas savo koncertą buvęs Maskvos Didž. operos artistas J. Babravičius, lietuviškai rašo, kad lietuvis dainininkas rengia koncertą. Gi angliškaime tekste rašo, kad rusų dainininkas.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
THREE MODERNISKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st Street Tel. 476 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO
3914 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

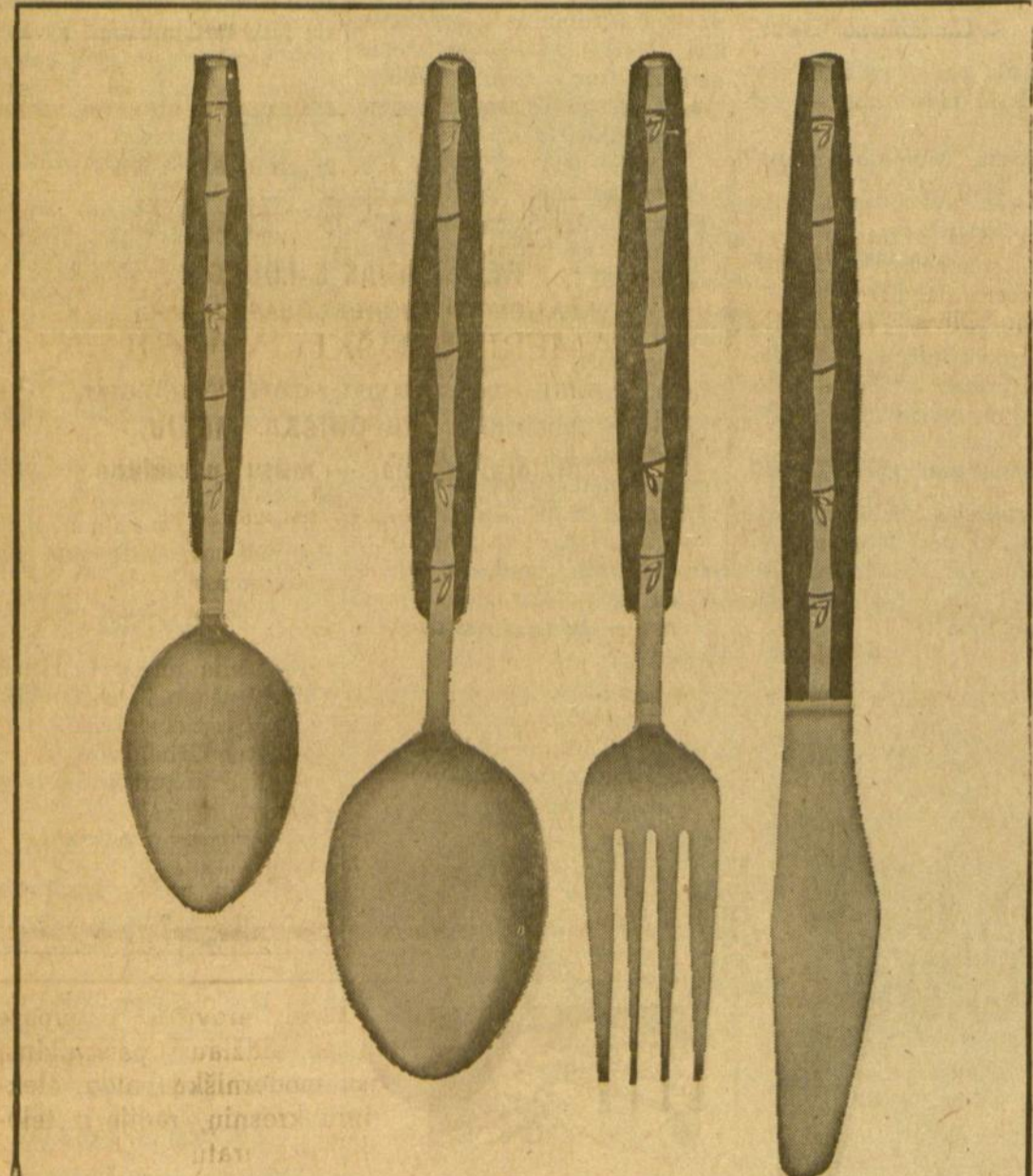
EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Govydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid
THREE MODERNISKOS KOPLYČIOS
4330-34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YARds 7-1741-2

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANKUS
stabdžiai, Sankabos, Transmisijos
Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So Western Avenue
Kampus 58th Street
Tel. — PROspect 8-9533

GĖLĖS
Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
GUZASKŪ
Beverly Hills Gėlinvėčia
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0833 — PR 8-0834

SKELBIMŲ "DRAUGE"

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEP. C. LACK IR SŪNOS
(LACKAWICZ)
2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1215
2314 W. 23rd Place Tel. Virginia 7-8672
PETRAS BIELIONAS
4348 S. California Ave. Tel. LAFayette 8-8572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. Litanica Ave. Tel. YARds 7-8401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. Halsted Street Tel. YARds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. Litanica Ave. Tel. YA 7-1133-1139
VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

Free Gift!
from the "accessibles"

Ši 16 gabalų Stainless Tableware — peilių komplektą varstote bet kokia proga. Bamboo stiliaus nerūdijančio plieno ir Lucite koteliai (atrodo kaip juodo ebono medžio papuošti sidabru) akcentuoja rytiškos skoni, tinkamą specialiam valgiui. Šis gražus 16 gabalų komplektas jūsų nemokamai, atidarius naują sąskaitą su \$500.00 ar daugiau ar padedan tuo kią sumą jūsų turimam sąskaiton. St. Anthony Savings turi platų pasirinkimą taupymo planų, įskaitant ir 5% Single Payment Certificate (Minimum \$7,500), visiems taupymo pagėdavimams. Galima tik viena dovana šeimai. Pasirūšymas baigsis Sausio 15 d.; dovanos paštu nesunūčiamos. Skambinkite arba atvykite dar šiandien.

Saint Anthony Savings
1447 South 49th Court
Cicero, Illinois 60650
PHONE: 656-6330 JOSEPH F. GRIBAUSKAS, EXEC. SEC'Y
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation, Washington, D.C.

